

פ ר ט י - כ ל
ישיבה לב/שכ"ח של הממשלה
כ"ד באדר תשכ"ח - 24.3.68
(בשעה 09:00 בבוקר)

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר, א. אבן, י. אלון, ז. ארן, מ. בנין, י. בורג,
מ. בנטוב, י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו,
מ. כרמל, פ. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, ז. שרף,
א. ששון

נעדרו השרים: מ. דיין (חולה), י. ספיר (בחו"ל)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
רב-אלוף ח. בר-לב - הרמטכ"ל (בסעיף 357)
אלוף א. יריב - ראש אמ"ן (בסעיף 357)
רב-סרן צ. לנדברג - לשכת ראש אמ"ן (עד תחילת הדיון בסעיף 357)
י. הרצוג - מנכ"ל משרד ראש הממשלה (בסעיפים 357-358)

סדר היום : 356. מכירת נשק
357. פעולת צה"ל נגד בסיסי חבלנים הסמוכים לגבול ירדן
358. סקירה
359. נסיעת שר החוץ

356. מכירת נשק

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה.

לפני שנעבור לסדר היום עלינו לאשר הצעה למכירת שני קנים לתולר 106 מ"מ לחברת "וירה" מדנמארק. היקף העסקה הוא 7,000 דולר ומשרד החוץ אינו מתנגד לביצוע העסקה.

מ ח ל י ט י ס, לאשר מכירת 2 קנים לתולר 106 מ"מ לחברת "וירה" מדנמארק, על ידי התעשייה הצבאית.

357. פעולת צה"ל נגד בסיסי חבלנים הסמוכים לגבול ירדן

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שחברי הממשלה רוצים לשמוע על המערכה ביום חמישי האחרון. אנחנו יודעים שבמועצת הבטחון שהתכנסה יום אחרי שאנחנו ישבנו פה, הובאה יותר אינפורמציה, והיא חשובה ומעניינת ואבקש את הרמטכ"ל גם למסור הערכת מצב.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

עברו שלושה ימים מאז הפעולה, והיום יש לנו תמונה יותר מושלמת על הפעולה עצמה, על מידת השגת המשימה. אני חושב שגם בתחום המדיני מתחילים הדברים להתבהר יותר, אבל זה איננו בדיוק השטח שלי.

מבחינת הפעולה, כפי שהערכנו כן הסתבר, שהנושא נשאר בתחום האיוור ובתחום הפעולה אליה התכוונו. כלומר, לא היתה התפשטות כתוצאה מהפעולה הזאת אל אזורים אחרים לאורך קו הפסקת האש, ולא היו תגובות צבאיות אחרות באיוושהי חזית אחרת.

ההיערכות הירדנית נשארה כפי שהיתה; ההיערכות של העיראקים בתוך ירדן נשארה כפי שהיתה וההיערכות המצרית נשארה כפי שהיתה. הסורים הם היחידים שהגבירו קצת את מערך החזית שלהם, אשר בחודשי החורף בגלל תנאי הבוץ והמים דולל, ובלאו הכי באביב היה מתוכנן להיות מחוזק שוב.

אשר לחקריות לאורך הגבול - פרט לגבול המצרי ביום הפעולה עצמה לא היו תקריות. הלילה היו מספר פגזים בעמק בית שאן. אנחנו יודעים שאלה היו פגזים של מרגמות של ה"אל-פתח". אנחנו חשיבנו באש ארטילריה, שיחקנו את מקורות האש, וכידוע לא היו אצלנו נפגעים, אף כי שתי פצצות פגעו בתוך אזור הלולים של עמק בית שאן. לפעולה מבחינה צבאית לא היתה אישווהי משמעות ואיזה שהן תוצאות מרחיקות לכת.

באשר לפעולה עצמה - עד כמה שידוע לנו, הלגיון בפעולה זו סבל אבדות כבדות. לפי התחקירים של הבחורים שלנו נהרסו והושמדו שלושים טנקים. לפי מקור מוריעני מסויים ומהימן, המספר יותר גדול, ומדברים על ארבעים וששה טנקים.

כמה יש ליורדים טנקים בסך הכל?

דאש אנף המודיעין א. יריב:

כ- 180 טנקים.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

מינוס אלה שנפגעו. מבחינת הנפגעים בכוח האדם אין לנו מספרים, אני מעריך זאת סביב 100 לפחות, כי מקובל למשל שעל כל טנק שנהרס יש שני הרוגים, ואם נהרסו, אם גם ניקח את המספר המינימאלי ביותר, 30 טנקים, הרי זה נותן מספר מסויים של הרוגים, וכמובן נוסף לזה מאש הארטילריה והפצצה מהאוויר, ברור שיש עוד נפגעים.

הסכה ללגיון היתה מכה רצינית, אבל חוסיין כמובן אינו מציג זאת בצורה מציאותית. מתוך שיקולים ברורים חוסיין מציג זאת כהדיפת התקפה ישראלית ונצחון שלהם.

מבחינת ה"אל-פתח" ההישג כאן היה מעל למקורה. אתם וודאי זוכרים את הדיונים ערב הפעולה, כאשר אנחנו מסרנו הערכות על מה שנעשה גם בכאראמה וגם באיזור הדרומי לים המלח, ואנחנו אמרנו שאנחנו מעריכים שנתפסו חלק מהם ושבקרב ייהרגו מספר לא מבוטל של אנשי ה"אל-פתח". אנחנו ידענו וגם מסרנו על כך שכאראמה היא הבסיס הגדול של ה"אל-פתח" בירדן. אמרנו שזה משמש להם בסיס הכנה ובסיס אימונים אבל כפי שחשמעו בהמשך האינפורמציה, שימסור לכם הממונה על ענין ה"אל-פתח", מסתבר שכאראמה היה הרבה יותר ממה שחשכנו גם מצאנו הרבה יותר ממה שחשכנו, ונמצאו הוכחות שאמנם הם התכוונו בעתיד הקרוב להתחיל בגל

מרכז של פעילות. הוכחות אלו אינן עומדות בספק. אני מבקש אחר כך את ראש אמ"ן להביא בפניכם יותר פרטים.

מבחינת ה"אל-פתח" אנחנו יודעים שבקרב על כאראמה נהרגו 100 אנשי "פתח" מזהים. באזור דרומה לים המלח - 30-40, נוסף לכך נלקחו מתוך כאראמה 128 אנשים לזיהוי, זאת אומרת הצעירים החשודים בהשתייכות ל"אל-פתח", מהם למעלה מ-80 כבר הודו בהשתייכות ל"אל-פתח", היתר עדיין נמצאים בחקירה. באזור הדרומי לים המלח נלקחו 8 אנשי "אל-פתח". נוסף לזה נלקחו באזור כאראמה 8 אנשי הצבא הירדני, שקשה היה לדעת אם הם אנשי "אל-פתח" או לא, הם הסתובבו שם, הסתבר שביניהם היו 3 קצינים של הצבא הירדני.

מבחינת אכידותינו - היו לנו 23 חללים מהם 3 נעדרים, שמהם 2 אנחנו יודעים בבטחון אינם עוד בחיים, והם כנראה נשארו בטנקים שעלו באש. אנחנו יודעים שחולצו שני הרוגים מהטנק השני, ושני הרוגים שלא הספיקו לחלץ לפני שהטנק עלה באש. ברור לגבי שני אלה שהם הרוגים. השלישי, לפי הערכה, גם כן נשאר בטנק, וכנראה גם כן אינו בחיים, אבל הוא לא נבדק על ידי חובש כמו שני האחרים לכן הוא הנעדר ואנחנו עדיין לא יכולים לומר סופית שאיננו בחיים.

הודענו למשפחות של שני הנעדרים שאמנם ידוע לנו שהם אינם בחיים, ולמשפחה השלישית הודענו שהוא נעדר ותיארנו בדיוק את המצב.

פנינו דרך ה"צלב האדום" והודענו לירדן שיש בידינו שבויים, כולל קצינים, וביקשנו מירדן למסור לנו שבויים וגוויות אם יש להם.

המספר הזה של אבידות הוא כמובן מספר גדול, והמכה היא קשה, אבל אינני יודע אם יש איושהוא קנה מידה לעריכת מאזן במקרים כאלה, אני יכול רק לומר שני דברים.

דבר ראשון, ברור לנו שבפעולה הזאת פגענו בצורה הקונקרטית ביותר במאות אנשי "אל-פתח" שהתכוונו בעתיד הקרוב לפעול נגדנו ובצורה מרוכזת. אמנם הסכה הזאת אינה מחסלת את בעיית ה"אל-פתח" בכללותה אבל היא חמנע מהם את האפשרות לפעילות מוגברת. אנחנו יודעים שדרומה לכנות יש עוד בסיסים של ה"אל-פתח" שאנחנו לא פגענו בהם. ידוע לנו שיש בסיס של ה"אל-פתח" בשונה, וזה אותו בסיס שממנו מדי לילה יורים כמה פגזים ויוצאים להטמין מוקשים. ידוע לנו על בסיסי "אל-פתח" נוספים והתארגנות נוספת יותר בעומק, אבל הבסיסים האלה שהותקפו הם בסיסים מבצעיים, צמודים לגבול, והם לא יוכלו לבצע מה שהתכוונו לבצע, אחרי הסכה שהנחתנו עליהם.

דבר שני, האכידות שנגרמו לנו על ידי ה"אל-פתח" בשלושת החודשים האחרונים אינן נופלות במספרן מהאכידות שהיו לנו בקרב הזה. החודשים ינואר, פברואר ומרס, היו לנו 24 הרוגים כתוצאה מפעולות ה"אל-פתח", מהם 11 אזרחים, ו- 86 פצועים, מהם 39 אזרחים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כמה אנשי "אל-פתח" נהרגו באותה תקופה?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

פחות מ- 50.

שר האוצר פ. ספיר:

אבל גם אסרתם אנשי "אל-פתח" באותה תקופה?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

וראי.

ברור שמכה כזאת וריכוז כזה של נפגעים ביום אחד, זו מכה מרוכזת, אבל אני חושב שצריך לראות זאת בפרספקטיבה גם מול הפגיעה ב"פתח" שנתאפשרה כתוצאה מכך, וגם מול המכות שה"פתח" הנחית עלינו במשך שלושה חדשים על ידי פעולות כאלה ואחרות. ובסך הכל הפגיעות היו בקנה מידה יותר קטן ממה שהתכוונו לו בחודשים הקרובים. ידוע לנו שה"אל-פתח" התכוון להגדיל את חבלותיו גם כתוצאה מירידת המים בירדן. כלומר, ברור שבחודשי החורף יותר קשה היה לעבור את הירדן ויש לנו עכשיו ידיעות ברורות לגמרי שלקראת האביב הם התכוונו לנצל את העובדה שאפשר לעבור את הירדן, וגם כתוצאה מהתארגנות זו בתוך כאראמה שהתבלטה בעיקר בשבועות האחרונים.

אני אבקש את ראש אמ"ן למסור את הפרטים שלמדנו אותם כתוצאה מהחקירות, שהן עדיין לא מושלמות, אבל יש לנו כבר חלק עיקרי של האינפורמציה שאפשר היה להשיג.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אפשר לדעת אם כאראמה תצליח לשמש שוב כמרכז של אנשי ה"אל-פתח", או שהיא נהרסה לחלוטין?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

בכאראמה הרסנו 120 מבנים שה"פתח" השתמש בהם לצרכי מגורים, לצרכי מפקדות, מחסני נשק וכדומה. לא הרסנו את כל הכפר. נוסף לזה, הרסנו בסביבה הקרובה לכפר מיצבורי תחמושת וחומרי נפץ שמצאנו בתוך מערות. ברור שאפשר לשקם את כל זה, אבל צריך לזה הרבה זמן והרבה מאמצים. אני מעריך שזה

ענין של חודשים. הכפר כאומה ריק מבחינת האזרחים, אפשר לנצל את הבתים הקיימים, כי לא הרסנו את הכפר, כפי שאמרתי. המעורבות שבהן מצאנו חומרי נפץ ונשק - פוצצו. ישנן עוד הרבה מערות ריקות ואם יבואו אנשים חדשים ויאמנו אנשים אחרים, אפשר כמובן לחקים הכל מחדש. זה ענין של זמן.

ברצוני להעיר עוד הערה אחת. כפי שהוטל עלינו בדיוני הממשלה, וכפי שאנחנו הערכנו, הפעולה הזאת עברה בלי כל פגיעה באזרחים. גם מהדיווח של כוחותינו לא שמענו על פגיעה באזרחים, וגם ממקורות אחרים, כולל ירדן, לא ידוע לי שהם עשו קפיטאל מזה. זה נתאפשר כתוצאה מכך שאותם האזרחים שנשארו במקום הוזהרו ותורכזו כיצד לנהוג.

קראתי היום בעתונות לפחות במאמר אחד בו נאמר, כאילו בגלל האזהרות האלו נגרמו לנו יותר אבדות; כאילו בגלל זה שהודענו בכרוזים ובדאדיו שזאת כוונתנו, סבלנו יותר אבדות. אני מוכרח לומר שהערכה זו אינה מבוססת כי העיתוי של כל פעולות ההסברה שלנו היה כזה, שהוא כמובן לא איפשר לצר שכנגד לנקוט איזה שהם צעדים. למשל, אנחנו פיזרנו את הכרוזים אחרי שהצנחנים חפסו את הגבעות מזרחית לכפר. רק אחרי שההליקופטרים הגיעו והצניחו את הצנחנים על הגבעות מזרחית לכפר, ורק אחרי שההליקופטרים חזרו, אנחנו פיזרנו את הכרוזים. מה שקרה בשטח הוא, שאחרי שכוח הצנחנים נתפרס ותפס עמדות, רק אז פיזרנו את הכרוזים והדרכנו את האוכלוסיה מה עליה לעשות. הודענו ב"קול ישראל" שהכוונה לפגועי בריכוזי ה"אל-פתח" ולא ליעדים יותר עמוקים. את ההודעה הזאת שידרנו בשעה 07:00 וכוחותינו עברו את הירדן בשעה 05:35 בבוקר. זאת אומרת שההודעה על גלי האתר נמסרה שעה וחצי אחרי מעבר הירדן, ובתחום הזמן הזה כוחותינו כבר הגיעו אל עמדותיהם המזרחיות ביותר וברור היה שאנחנו לא ממשיכים בהתקדמות, אלא נשארים באותו שטח.

אם באותו מאמר, שאני מתייחס אליו, נאמר כאילו כתוצאה מההסברה שלנו הירדנים היגברו והנחיתו כוחות נוספים, עלי לומר שזה לא רציני ולא תואם את העובדות. הירדנים לא הזרימו שום תגבורת ולא נקטו שום צעד

נוסף כתוצאה מכך שהודענו ברדיו, שלא היו נוקטים לולא ההודעה ברדיו והאזהרה בכרוזים.

שר האוצר פ. ספיר :

בין הדברים שמפציצים עכשיו - ויש לי הערכה לדברים אלה, כפי שיש לי הערכה לעתון ה"ארץ" בכלל - כאילו רוב ההרוגים שלנו לא נהרגו בקרב אלא כתוצאה מרצוננו לחלץ את הכלים שנתקעו. אתמול באסיפה גדולה שהשתתפתי בה, אמרו לי זאת.

האם אני מבין נכון שנהרגו ונתפסו הכל יחד בסך

הכל 250 אנשי "אל-פתח"?

הדוטטנ"ל ח. בר-לב :

יותר, זה מגיע ל- 300 בערך.

שר האוצר פ. ספיר :

איזו תחושה היתה במשך הימים האלה בקשר ל"אל-פתח"? הריבור הוא שפעולה כזאת מעוררת אצלם יותר גבורה ויותר לאומנות, ובמקום אחד שנהרג או נשבה, באים שלושה אחרים. אחרי התמוטטות גדולה כזאת, האם בכל זאת יש סיכוי להנבדת פעולות ה"אל-פתח", ומה השיקול מבחינת הסכנות הפוליטיות הכרוכות בכך לגבי חוסיין והמשטר שלו?

שר הפנים מ.ח. שפירא :

האם הקרב התבצע לפי התוכנית של הצבא, או שהיו
סטיות מהתוכנית? במקרה והיתה סטיה, האם אפשר להניח שזה מה שגרם לאבירות כה
מרובות?

האם הערכנו שיהיה להם ריכוז כזה של כוחות במקום
הזה? אני שומע שנפגעו 45 טנקים שלהם, ואנחנו קיבלנו ידיעה כאילו יש להם בסך
הכל 50 טנקים.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

לא אמרתי שנפגעו 45 טנקים אלא 38, וביניהם
חותחי שדה על בסיס של טנק. לשאלה של השר פנחס ספיר לגבי האבירות כתוצאה
מהתעקשות לחלץ את הכלים - אינני יכול לאשר גירסה זו ששמעת אותה. האבירות שלנו
לא היו כתוצאה מחילוץ ומרצוננו לחלץ כלים. לא ניסינו לחלץ כלים שחשכנו שיהיו
לנו אבירות עקב חילוצם. אנחנו השארנו בשטח ארבעה טנקים, 2 שיריוניות, זחל"מ
ומשאית. שני טנקים שהיו הקדמיים ביותר בציר הזה - (תיאור על המפה) - לא
חילצנו כי הם היו קרובים למוצב, ובשביל לחלץ אותם - היה צריך לכבוש את המוצב.
חילצנו כלים שנפגעו במקומות קרובים, או שהתקלקלו או שקעו. ארבעה טנקים שקעו
בבוץ סמוך ליורן. החילוץ של כל הכלים האלה לא גרם לאבירות. ברור שכשעה האחרונה
אולי נפגעו אנשים גם עקב זה, אבל אי אפשר לומר שריבוי האבירות נבע כתוצאה
מהרצון לחלץ כלים. כפי שאמרתי, כלים שהיה ברור שחילוצם יגרום לאבירות -
החלטתי לא לחלץ.

לגבי הקרב והתוכנית - הקרב התנהל בדיוק לפי
התוכנית, לא היתה תוץ מסטיה אחת קטנה, שום סטיה מהתוכנית. הסטיה הקטנה היתה,
שמאחר שהגשרים היו שלמים והוכחו כגשרים שלמים, ויתרנו על הנחת הגשר דרומית
לגשר אלנבי, כי הדבר לא היה נחוץ לנו, והיורדנים ירו בפגזים לעבר האזור הזה.
כאשר נהרגו שם שני בחורים כתוצאה מאש ארטילרית, אמרנו לא להקים את הגשר הזה.

זו היתה הסטיה היחידה ממה שהיה מתוכנן.

הכוחות באזור היו כפי שהערכנו לא היתה שום הפתעה ושום תוספת. בזמנו מסרתי כאן שיש להם גדוד טנקים, כלומר שלוש פלוגות ואצל הירדנים גדוד טנקים זה 48 טנקים, והם אומנם היו במקום. אני מסרתי כאן על 121 סוללות ארטילריה ואותו מערך מוצבים כפי שהוא מוצג במפה הזאת שלפניכם. כך שמבחינה זו לא היתה שום הפתעה, וגם הירדנים כפי שהערכנו לא תיגברו את האיוור. התיגבור היחירי שהיה שהם ניסו לקדם ששה טנקים אותם חיל האויר שלנו תקף והם לא הגיעו לאיוור. חוץ מזה כוחות שלהם שהיו בסביבות עמאן התפרשו לפני עמאן וחפסו עמדות הגנה צמודות לעמאן. אבל נוסף לזה לא הגיע לאזור הזה אף חייל אחד נוסף.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אני רוצה קצת להרחיב את התשובה לשאלה זו, כי זוהי נקודה חשובה מאוד. עוד מוקדם לשפוט איך זה השפיע על ה"אל-פתח". אנחנו יכולים לומר דבר אחד, בינתיים עברו שלושה לילות שבהם ה"אל-פתח" יכלו לפעול, התגובה של ה"אל-פתח" היתה קלושה, היתה פעולת חדירה אחת בטירת צבי, למרות שאנחנו יודעים שיש להם עוד בסיסים בבקעת הירדן אחד מהם צפונה מכאראמה, שמו כריימה. לכן אני אומר שעוד מוקדם לשפוט על כך.

ברשותכם אני רוצה להרחיב את התשובה, כי אני חושב שחשוב מאוד שנעריך כראוי את כל הנושא הזה.

עוד כשנגמרה מלחמת ששת הימים אנחנו הערכנו שהדרך בה יפעלו הערבים נגדנו תהיה בפעולות חבלה, כי אין להם דרך אחרת לפעול נגדנו בכוח. עברו כמעט עשרה חדשים הערבים יודעים שאין להם כוח צבאי לכפות עלינו פתרון מדיני כזה או אחר. אין להם יכולת לפעול נגדנו בשטח באמצעים קונבנציונאליים, לכן הדרך שנשארה פתוחה היא דרכו של ה"פתח" הדרך של פעולות החבלה. לפעולות חבלה יש להם פוטנציאל אנושי ללא בעיות, ואלה הם הפלשתינאים.

יש מאות אלפי תושבי פלשתינה שישבו במחנות הפליטים, ומאז נוספו עוד 200 אלף פליטים בירדן, ואין כל בעיה לגבי הפעלת הפלשתינאים.

ההבדל בין פעולות אלו של ה"אל-פתח" לבין פעולות

אחרות שהתחילו בהן ב- 1965 שאז הם נהנו רק מתמיכתה של ממשלה אחת (סוריה) ומאז גמר מלחמת ששת הימים ועד יום חמישי האחרון הם נהנו מתמיכתן הברורה של לפחות שלש ממשלות: סוריה, עיראק ומצרים (ואלג'יריה ברקע) כאשר הממשלה הירדנית לא תמכה ב"אל-פתח" אבל על ידי המחדל שלה נתנה להם יכולת פעולה. עכשיו חוסיין יצא בפומבי והכיר שגם הוא יתמוך בהם. כלומר, אנחנו עומדים בפני בעיה, שאנחנו באמצעים שיש לנו לא יכולים לחסל אותם כלילי כיוון שיש פוטנציאל, כיוון שיש מוטיבציה, כיוון שיש מצב מדיני שלוחץ לזה והממשלות הערביות עומדות מאחורי זה.

הצלחנו בחורשים האחרונים ועל כך מסרנו כאן

בזמנו - להכשיל את הפעולה הזאת משתי בחינות חשובות ביותר: א) הם לא הצליחו להקים להם בסיסי פעולה בשטחים המוחזקים על ידנו, ולא הצליחו לשכנע את התושבים לשחק אתם פעולה; הם ניסו להפוך את שיטת פעולות החבלה שלהם ל"התקוממות עממית", ושחרור שטחים, אבל הם לא הצליחו לגלגל ולהרחיק בפעולות אלו ולפתח אותן. אנחנו יכולנו מדי פעם בפעם - זה עוד הישג שהיה לנו - אנחנו עשינו זאת עכשיו שלוש פעמים - לשבש את גל הפעולות שעמדו לפתח עלינו, כי אנחנו ידענו עליהן. הגל הראשון שיבשנו על ידי מעצרים המוניים בחודשים ספטמבר ואוקטובר; את הגל השני שיבשנו בדצמבר על ידי מעצרים המוניים שהתגלגלו אחרי שתפסנו את הבחור מבית חורון ובעקבות היריעות שקיבלנו ממנו אסרנו למעלה מ-30 איש; את הגל השלישי לא חיסלנו, אבל שיבשנו בפעולה הזאת אבל יש לומר שלא נוכל לחסל כליל את הפעולות האלה.

לזה מתלווה עכשיו עוד בעיה ולכן הרשיתי לעצמי

לחרוג מהמסגרת הקצרה של תשובה. פעולות החבלה מציגות בפנינו את בעית הפעולות מצד ירדן. ירדן משמשת הבסיס העיקרי לפעולות החבלה והפעולות תימשכנה. אנחנו

הערכנו שהשלטון או שאינו רוצה או שאינו יכול, או שהוא חושב שאינו יוכל לפעול נגד פעולות החבלה ויש מספר סיבות לענין זה: א) דעת הקהל בירדן ובארצות ערב לאור המסיבות המדיניות, לאור הכשלון הצבאי במלחמה, לאור החזקתנו בשטחים היא בעד פעולות חבלה. הממשלות הן בעד פעולות חבלה. בירדן יושבים הרבה פלשתינאים ולכן לשלטון הירדני, כבר מבחינת דעת הקהל קשה לעשות פעולה בלתי פופולארית. ב) שהפעולה שלו נגד ארגוני החבלה היום, יהיה לה אופי שונה לגמרי מאשר לפני המלחמה ושונה ממה שהיה בתודשים הראשונים אחרי המלחמה. הוא צריך כיום לפעול נגד גופים גדולים. בכאראמה היו מאות רבות של אנשי "אל-פתח". אם הצבא הירדני ייתבע בפקודתו של המלך לפעול נגד הארגונים האלה, הוא צריך לעשות פעולה צבאית רבתי.

כאשר ה"אל-פתח" בכאראמה חשש מפני פעולה מצד צבא

ירדן הם הסתגרו בכנינים והודיעו שאם הצבא יבוא - הם מתכוונים לקרב.

מכל הסיבות האלו צריך לקחת בחשבון שלדעתי השגנו

את מטרתה של הפעולה. חל שיבוש רציני מאוד בפעולות ה"אל-פתח", וזו היתה מכה כבדה ל"אל-פתח" אבל יש עוד בסיסים, יש עוד פוטנציאל, והפעולה תימשך, הפעולה תתבסס על ירדן, כאשר ממשלת ירדן וחוסין אומרים שהם מזדהים עם ה"אל-פתח" ואין זה מתפקידם לשמור על מדינת ישראל מפני ה"אל-פתח". לכן נעמוד בפני קונפירונטציה הולכת וגדלה בינינו לבין ירדן, כאשר המדינה הירדנית לא תעשה שום דבר נגד ה"פתח", בייחוד כאשר חוסין יצא באופן גלוי כמזדהה עם פעולות ה"אל-פתח".

שד המטטרה א. ששון:

באחת התשובות לשאלות עתונאים, אמר אתמול

חוסין, שאילו הצבא רצה להפציץ את כאראמה יכול היה להפציץ את הקן של ה"אל-פתח". אני כשלעצמי מקבל שאפשר היה לפציץ אבל אם הכוונה היא לשכש את פעולות ה"אל-פתח" האם ההפצצה לא היתה משכשת?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

אני מחעלם מהמשטעות המדינית של הפצצה מהאוויר של כפר, ואני מצטמצם בחשובה לשאלה הטכנית. כפי שאתם תשמעו, בתוך כארמה ההתארגנות היתה נגד אפשרויות כאלו. אני מעריך שאחרי הפעולה ב- 15 בפברואר ה"אל-פתח" במקומות שונים לקחו אתים ביד והתחילו להתחפר והכינו לעצמם בונקרים והפצצה לא היתה גורמת נזק רב. אני יודע שאצלנו לאורך הקו, ביישובים שלנו, אנחנו סובלים מהפגזות, אבל כיוון שהאנשים נכנסים למקלטים, הפגיעות כנפש הן מינימליות. היו לנו על זה ידיעות כלליות קודם, אבל היום ברור לנו שהם הכינו לעצמם אפשרויות מיסתור שהיו מונעות פגיעה ממשית בדרך זו.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני בכל זאת רוצה בנקודה אחת להקשות על עצמי. אין לי ספק שאנחנו הנתחנו מכה ל"אל-פתח" ושיבשנו מערכות, אבל נדמה לי שבכל זאת, במליאת שולחן זה אנחנו צריכים להיות אמיתיים עם עצמנו.

כאשר אנשי הצבא והשרים דיברו על כך שמצפים שזו תהיה עבודה נקיה וחלקה, היתה להם כנראה איזו הערכה אחרת מבחינת גורל האכידות הצפויות לנו בעניין זה. אין לי ספק שאנחנו שוקלים כל פעולה מצדה הטכני צבאי, משתי בחינות אלו גם יחד: מבחינת המכה שאנחנו מנחיתים ומבחינת המחיר שאנחנו משלמים.

ולכן אני רוצה לשאול: האם הכל היה לפי התכנון?

האמנם לקחנו בחשבון מחיר כל כך גבוה, כפי שזה היה, אם כי כמובן בתוך החשבון הכולל אפשר להגיד שזה לא היה מחיר גבוה כל כך. לי נדמה שאנחנו לא לקחנו

בחשבון מחיר כזה. כזה אינני רוצה לומר, שאלו לקחנו בחשבון לא היינו מחליטים כפי שהחלטנו. אנחנו תמיד חוזרים לענין, וכאן איש אחד אינו משלה את עצמו ואינו משלה את זולתו. אמרנו שאנחנו משבשים את פעולות החבלה, אבל איננו יכולים להפסיקן.

כאן יש לי שתי שאלות: מה יפריע להפוך את כאראמה בזמן פחות או יותר קצר עוד הפעם למרכז כזה? שאלה שניה אם אמנם צפויה לנו הפורענות לאורך ימים של חבלות, התנגשויות ומיקושים, האם יש משהו חדש בכל המאמץ והטכניקה של מיקוש, גידור, אלקטרוניקה, כל הדברים האלה שאולי משקלם מוכרח לעלות באמצעים שלנו, נוכח העובדה שאנחנו לא יכולים לא רק על ידי מכה חד פעמית, אלא על ידי שורה של מכות לשים קץ לענין הזה?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

האם הפעולה של הלגיון היתה כפי שהיתה מסני איזשהו חשש שהיה להם, לפי הידיעות שלנו, שאנחנו עלולים ללכת יותר רחוק מכאראמה, או שהם ידעו בדיוק מה המטרה שלנו, או אולי לא האמינו למה שאמרנו, וחשבו שאנחנו חושבים להתקדם הלאה?

האם היו לנו ידיעות על כל המוצבים שלהם שפרצנו, או שהיו מוצבים מוסתרים, שאנחנו לא ידענו עליהם, ומכחינה זו היו הפתעות לגבי הפגיעות בשריון בעיקר, וזה הגדיל את המספר האבדות שלנו?

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני הולך בעקבות שאלתו של שר הבריאות, ביחס להערכה לעתיד, כי אינני יודע מה התועלת של בירורים על מה שהיה. אנחנו עומדים במצב כזה שאנחנו יודעים שנצטרך לחיות כך, אז פה יש צורך בתוכנית מקיפה - אינני יודע אם היא מעשית - כדי שאפשר יהיה לסגור את הגבול בין ים כנרת לבין ים המלח,

ושאלתי היא: האם אפשר לסגור זאת באופן הרמטי? מכל מקום אפשר להכביד ולצמצם את כושר התנועה שלהם. יכול להיות שהיו על זה דיונים, עד כמה שאני זוכר לא היה על זה דיון בממשלה, אבל הייתי רוצה לדעת אם יש תוכנית, הן לגבי החלק הזה של הירדן והן לגבי החלק הפגיע ביותר של הדרך לאילת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כיון שאנחנו נכנסים לבירורים כאלה, אני מודיע שבחלק הזה של הישיבה אנחנו יושבים כוועדת השרים לענייני בטחון.

שר השיכון ט. בנטוב:

האם יש אפשרות למנוע שיקומו של הבסיס בכאראמה מחדש? אנחנו פעם עשינו פעולה שהרסה כמה וכמה מוצבים ואחרי הפעולה התחילו שוב להקים אותם. האם אפשר על ידי אש ארטילרית למנוע מהם פעילות לשיקום הבסיס הזה?

השר י. גלילי:

האם משך הפעולה שארך למן התחלת הפעולה ועד לשיבה חזרה, היה כמתוכנן, ואם לא - מה גרם להתארכות?

שר הדואר י. ישעיהו:

בין שאר השמועות הרווחות שמענו כאילו היה היסוס להפעלת חיל האוויר, ובגלל זה היו יותר אבידות. האם זה נכון?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

לשאלתו של השר ברזילי על עבודה נקיה - אני

הסכמתי להגדרה או לציון היתרון שבפעולה בו ביום, וגם הסכמתי להגדרה "עבודה נקיה" בהקשר שהוא אמנם עמד במבחן המציאות. ההקשר הוא: א) בכך שהסיכוי של התערבות של צבאות ערב אחרים ושל תילות אויר אחרים, לא יהיה קיים; ב) הסיכוי של פגיעה באזרחים יהיה מינימאלי, הסיכוי או הסכנות. כאשר אמרתי בישיבה ביום רביעי שאני מעריך כי אם אנחנו נעשה זאת ביום חמישי, יש סיכוי שהעבודה תהיה נקיה ולעומת זאת עלולה להיות יותר קשה, אם נדחה זאת ל- 24 או ל- 48 או ליותר שעות, התכוונתי לשני המישורים האלה. אני הערכתי וזה עמד במבחן המציאות, שביום ה' בבוקר התנאים יהיו כאלה שחילות האויר של צבאות ערב לא יתערבו, וצבאות ערב אחרים לא יתערבו, לא בגיזרה זו ולא בגיזרה אחרת. כמו כן הערכתי שהסיכויים הם כי הפגיעה באזרחים תהיה בגבולות מינימאליים. כאשר אמרתי "עבודה נקיה", לא התכוונתי שאם אנחנו נכנסים לשטח עם העוצמה שאני הערכתי אותה כאן, כלומר, קרוב ל- 70 טנקים, כאשר בשטח ישנה עוצמה שהערכתי אותה כאן, כלומר 3 פלוגות טנקים שלהם, לא התכוונתי שנוכל לעשות זאת ללא אבידות. כאשר אמרתי "עבודה נקיה" לא לזה התכוונתי ואני חושב שגם השר אלון לא לזה התכוון. מה היתה הערכת האבידות - זה קשה מאוד לומר כי למשל בפעולה דרומה מים המלח לא היתה לנו אף אבירה אחת. זה אותו הלגיון ואותם הישראלים, ועובדה שהם החליטו לא להילחם. כאן ידענו שתהיה מלחמה, לא ידענו באיזו מידה הם יחליטו להילחם ולפעול.

אני לפחות לא יכול לומר שהלכתי לפעולה זו

בידיעה שלא יהיו לנו כאן אבידות, או שהענין ייגמר עם חלל אחד או שניים, או אם זה יהיה עשרה או עשרים קשה מאוד לאמוד. אחס ודאי זוכרים את ההערכות וההתלבטויות ערב מלחמת ששת הימים בתחום זה. כאשר קיימת אפשרות של התנגשות בין עשרות טנקים ועשר או יותר סוללות ארטילריה, וכשאר מדובר על פעולה לא של שעה או שתיים, כי אם פעולה שהיתה מתוכננת להימשך שעות רבות, ברור שהדבר כרוך באבידות. לא קיבלתי על עצמי ולא אקבל על עצמי בעתיד להגיד שאני מעריך שזה יהיה 20 או 10 או 30 אבידות. זה תלוי מאוד בסיטואציה שמתפתחת בקרב עצמו.

היו לנו שלושה הרוגים ליד הגשר, שבסופו ביטלתי את הקמתו, במידה רבה כתוצאה ממזל ביש, כי הארטילריה היורדנית במכת טווח פגעה שם, יכול היה לקרות שהיא תטווח 50 מטר בצד, ואז היינו מוותרים על הקמת הגשר, ואז היו לנו שלושה חללים פחות. דברים כאלה אי אפשר להעריך. אני אומר עוד הפעם, כאשר הצטרפתי להגדרה "עבודה נקיה" החכוונתי לכך, שצבאות ערב וצבאות אחרים לא יתערבו, והפגיעה באזרחים תהיה פגיעה בנבולות מחקבלים על הדעת, או לא תהיה בכלל.

באשר למאמצים שלנו למניעת החדירה - אנחנו בהחלט חושבים על אמצעים נוספים. אנחנו הפעלנו במידה מסוימת אמצעים נוספים שנתנו תוצאות בחודשים האחרונים. הזמנו כמויות גדולות של אמצעים נוספים, גם גדרות אלקטרוניות, גם אמצעים אלקטרוניים לגילוי מוקשים, גם מיקוש וכו', אבל כל זה יקח עוד זמן עד שזה יכנס בכמויות גדולות. כך שכאן אנו בהחלט בקו עליה, אבל אני בספק אם אי פעם נגיע לנקודת רוויה. על כל פנים התוכנית הנוכחית, מימושה יקח עוד שלושה חודשים, וזה פרויקט של מליונים רבים. מוקשים בלבד אנחנו רוכשים בסכום של ארבעה מיליון לירות, גם רוכשים וגם מייצרים. היינו רוצים את כל המיתקנים האלה, בעיקר בערבה, לגדר ולמקש, לזה אין לנו מספיק מוקשים, ועד שמייצרים את זה או מביאים מחוץ לארץ - זה לוקח זמן.

אשר לפעולה הצבאית היורדנית - אין לנו ידיעות על זה, אבל ההגיון מחייב שהם לא סמכו על מה שהם ראו כשטח וגם לא על מה ששמעו בשעה 07:00 ב"קול ישראל". יש לנו ידיעות בתחום אחד, שהם חשבו שהפעולה היא פעולת הסחה בלבד והמכה העיקרית תבוא במקום אחר, והם חשבו על האזור הזה (תיאור על המפה).

שר החוץ א. אבן :

אבל היתה לנו ידיעה בלילה, שהם חשבו כי המטרה

תהיה כאראמה.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

על כל פנים, בהערכה כללית זה שבועיים שהם נמצאים בכוננות כללית וכוללת לאורך כל הקו, כאשר היעדים הקונקרטיים שהם חשבו, הם בקטע הזה שבאזור כאראמה וכיימה; הם תיגברו את עקבה ותיגברו את סאפי. בלילה, לפני הפעולה בסאפי נכנסו גדוד ארטילריה ועוד כוחות ותיגברו את האזור הצפוני. לא תיגברו את כאראמה ואת כריימה.

השר ט. בנין:

הגדוד הארטילרי בסאפי לא בא לירי ביטוי?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

הוא בא לירי ביטוי, אבל נסוג מיד. זה היה גדוד שנכנס לשטח בלילה, עוד לא היה חפור ולא היה מאורגן. אילו היינו מחכים עוד יום או יומיים, גם הגדוד הזה היה מתופר והיה מתארגן במקום ולא היה נעלם בקלות ובמהירות כזאת.

כאשר אומרים שהם חיכו, זה נכון, הם חיכו שבועיים לאורך כל הקו, אבל לא תיגברו את האזור הזה לעומת אזורים אחרים שהם כן תיגברו. מזה יוצא שהם בעצם חשבו שהתגובה הממשית תבוא לא באזור זה, אלא באותם אזורים שאילולא חשבו כך, לא היו מתגברים אותם.

מסרתי לממשלה שאנחנו ערכנו הטעיית הונאה שבעקבותיה הם הלכו לעקבה ולצפון. ההיערכות של הצבא הירדני באזור ידענו עליה באופן מלא ולא גילינו שום דבר שלא ידענו עליו. לא היה פה חצי מוצב שהפתיע אותנו, לא היתה פה שום ארטילריה שהפתיעה אותנו. אנחנו עשינו יום לפני הפעולה גיחת צילום, ובערב היתה לנו תמונה מעודכנת ביותר, איפה נמצא כל דבר.

באשר למשך זמן הפעולה - אמרתי כאן שהפעולה צריכה להימשך לפחות חמש עד שבע שעות. אמרתי לפחות, לא אמרתי את הגבול הרחוק. בפקודת המיבצע שלנו כתבנו לכוחות להיות מוכנים עד עשרים וארבע שעות כי חשבנו שיתכן שלצורך החילוץ יהיה צורך גם בלילה. אבל כפי שאמרתי, ידענו שזו פעולה למספר שעות רב. הפעולה נמשכה עד הערב בגלל ה"אוצרות" שנמצאו בתוך כאראמה, שעלו על מה שידענו. בתכנון חשבתי שאנחנו ניכנס, יהיה קרב, נעצור, נפוצץ את הבתים שידענו עליהם. בפועל, ועל כך ימסור לנו רב-סרן צבי לנדברג, אותם אנשי המודיעין שכאו אתנו - הובילו אותנו לדברים שהם ידעו עליהם, והם איפשרו לנו חפיסת קצה חוט נוסף. אנשי "אל-פתח" מקומיים, הובילו אותנו לדברים האלה, שאפילו אלה שהיו בכאראמה לפני שבועיים לא ידעו עליהם, וההליכה בעקבות חוטים אלה הביאה אותנו למערות מלאים חומרי נפץ, נשק וכו'.

העובדה היסודית היא שבכאראמה היינו צריכים להתעכב יותר מאשר התעכבנו והפיצוץ הסופי היה בסביבות השעה 04:00 אחר הצהריים. עד שעה זו פוצצו כל הבתים בכאראמה, ואחר כך נסיגת כל הכוחות לקחה עוד שתיים - שתיים וחצי, כאשר חיל הזחל"מים נחלץ ראשון, ואחר כך הטנקים מנתקים את עצמם.

באשר לחיל האויר - הופעלו מספר גדול של גיחות ולא היה שום היסוס להפעלת חיל האויר. מה שנכון הוא, שאנחנו לא הפעלנו אותו מראש על הכל, אלא הפעלנו את חיל האויר כאשר הארטילריה שלהם התחילה לפעול. כאשר הארטילריה שלהם התחילה לפעול, מיד הופעל חיל האויר, אבל לא היתה כאן מכה מוחצת של חיל האויר על מטרות, וזאת עשינו כדי לאפשר שמירת האמצעי הדרסטי הזה לשלב שבו זה היה מוצדק, ובו יכול היה לעמוד בפני כל בקורת. מספר הגיחות עצמו היה

גדול מאוד, וברוב המקרים היו אלו גיחות הפצצה, כאשר כרגיל במקרים כאלה אנחנו מונעים צלילה, כי זה כמובן כרוך בסיכון נוסף. המטוס שלנו שנפגע, נפגע לא בשעת הפצצה, אלא בשעת צלילה. הוא צלל אל מטרה שהוחלט שמצריקה גם סיכון כזה, אבל בדרך כלל המטוסים הפציצו בגובה מעל לגלים של הני"מ. הודות לזה לא נפגעו מטוסים רבים, אבל מספר הגיחות היה רב מאוד, ולמעשה, מהרגע שהופעלו המטוסים ועד ליציאת כל הכוחות, המטוסים פעלו על האוטיילריה ועל ששה הטנקים הללו, שהתקרבו לגיזרה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה עם הראדארים שלהם?

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

שניהם נפגעו.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

המלך חוסיין מודיע שהוא חשב שהחוקסנות הישראלית

תהיה בקנה מידה רחב יותר.

רב סרן צ. לנדכרן:

לקראת חודש ינואר נמצאו ארגוני התכלה בשפל המדרגה מבחינת היכולת המיבצעית שלהם, ולכך היו בעיקר שתי סיבות: (א) שיבושו של הגל הקודם, שהחל במחצית נובמבר ונסתיים לקראת סוף דצמבר 1967; (ב) הקושי לחצות את הירדן בתקופה זו של השנה. בתקופה זו חלה עליה חלולה במספר אנשי "אל-פתח"

שנהרגו בחציית הירדן, על ידי מאובים שלנו. אם בחודש דצמבר היו אחד או שני מקרים, הרי לקראת ינואר הגענו לעשרים-שלושים מקרים בכל חודש.

דבר זה גרם לכך שהארגונים חייבים היו לשנות את השיטה, לפחות זמנית, על ידי ירי מרגמות מהגדה המזרחית. לשם כך החדירו מרגמות, בעיקר מרגמות קלות, וזאת בעיקר באזור עמק בית שאן, שם יש מטרות נוחות לפגיעה. בשלב הראשון הם השתמשו במרגמות קלות בלבד. לאחר שהתברר שהירדנים למעשה לא רק שאינם מונעים, אלא למעשה מאפשרים המשך הפעילות של ה"אל-פתח" גם מהגדה המזרחית, החלו לעבור לכלים גדולים יותר, כולל מרגמות של 120 מ"מ רוסיות. (אנחנו יודעים שהיו להם ארבע כאלו בכאראמה).

במקביל לתהליך הזה חל תהליך נוסף של נכונות מצרית לסייע במידה ממשית יותר לפעילות החבלנית, ולקראת מחצית דצמבר נפגשו מפקדי ארגוני החבלנים בקהיר עם ראשי השלטון המצרי, וסוכמה תוכנית לפיה יצורפו אנשי גדוד הפדאיון 141 לפעילות החבלנית. (היה פעיל עד לפני מלחמת ששת הימים ברצועת עזה בחדירות למטרות מודיעין, ולפני 1956 גם למטרות חבלה).

הגדוד המצרי הזה היה בהתארגנות בחודשים האחרונים באלכסנדריה, ומשם הופנה לפעילות חבלנית. כל הגדוד החל לעבור סידרת אימונים מוזרוים באמצעים חדשים בין היתר התאמנו בהפעלת סוללות בזוקה מאולתרות, וקבוצות קבוצות הוטסו לסוריה, כאשר שם הן שולבו במסגרת הכוללת של ה"אל-פתח" במגמה לטשטש את ההשתתפות המצרית בפעולות, והן הוחררו אחרי זה לירדן. הפעולה שבוצעה בקו צינור הנפט באילת נעשתה על ידי יחידה מעורבת שהורכבה מאנשים מגדוד 141 ומאנשי "אל-פתח".

לקראת המחצית השניה של פברואר הסתבר, שנוסף לקורסים המוזרוים של אנשי גדוד 141 המצרי הסכימה מצרים לקבל אנשי "אל-פתח" לאימונים מוזרוים במצרים. שם אורגנו שלושה קורסים נפרדים, אימונים בשטח המודיעין, אימונים בשימוש באמצעי חבלה מאולתרים. והיו לנו גם יריעות שעריין לא

אומתו, שאימנו אותם גם בלוחמה ימית, כלומר, אנשי צפרדע.

החבר לנו שהמאגר העיקרי של דיכוי האנשים הוא באיזור כאראמה ומשם גייסו אנשים בקנה מידה גדול יחסית, היו מעבירים אותם לדמשק לקורסים, ומדמשק לקורסים בקהיר, ומשם חזרה.

במסיבת העתונאים שקיימנו אתמול סיפר איש ה"אל-פתח" שאחרי שנויים והגיע למחנה כאראמה, הוחלט שהוא מתאים לאימונים מיוחדים אלה, הוא הועבר ליחידה בסוריה ומשם טס לקהיר, עבר קורס וחזר לכאראמה כמפקד חוליה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

נרמה לי שאת זה צריך לציין במיוחד, כי חוסיין אומר שאלה פלשתינאים שלוחמים על מולדתם, ומסתבר שכאן יש גם סורים.

ראש אגף המודיעין א. ידיב :

הם כולם פלשתינאים. הבחור עצמו נולד בסוריה, אבל אביו הוא ערבי מצפת.

רב-סדן ע. לנדברג :

במקביל לתהליך הזה חל תהליך נוסף של הזרמה בקצב מזורז של חיילים מגדודי הצבא הפלשתינאי החונה בירדן לשירות ב"אל-פתח". אחרי הכרזת המלך ושר הפנים הירדני ב-15 בסברואר על כוונת ממשלת ירדן לאתר את פעולות החבלה ולנסות למנוע את פעילות החבלנים, היתה התכנסות באזור כאראמה של ראשי ארגוני החבלנים, ובה נאמר כי מאחר ונוצר אינטרס משותף בין הארגונים החבלניים

לכין הערבים הפלשתינאים בירדן, יש להתכונן לקראת עימות אפשרי עם ירדן. הם סיכמו תוכנית פעולה משותפת שבין השאר סוכם בה שיועברו בקצב הרבה יותר מזורז מאשר עד עכשיו, חיילים וקצינים מהגדוד הפלשתינאי לשירות ארגוני החבלה. ואמנם התחילו להיות מוזרמים בצורה מסודרת פחות או יותר קצינים וציוד מגדוד 421. בין היתר קרוב לוראי שקיבלו גם מרגמות וכלים אחרים מהגדוד. לכאראמה התחילו לזרום חומר נפץ ונשק בכמויות גדולות. ובמקביל התחילו גם להסתנן חבלני "אל-פתח" מסוריה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר להניח שהמלך לא ירע?

ראש אגף המודיעין א. ידיב:

המלך ירע בדיוק.

רב סדן ע. לנדברג:

בסוריה יש שלושה גדודים של צ"פ, גדוד צ"פ בירדן. וישנה חטיבת צ"פ בהתארגנות במצרים. יחד זה כערך 8,000 איש. זה קרוב לשלוש חטיבות עם יחידות עזר.

היתה התפתחות נוספת גם מבחינת כוח האדם. הסתבר שרוב האוכלוסיה באזורים שבקרבת ירדן עזבה בחודשים האחרונים את הירדן ונדרה מזרחה יותר, בגלל חוסר יכולת לקיים חיים תקינים במקום. כש"אל-פתח" היה פותח בירי לצד הגדה המערבית או עמק בית שאן, צה"ל היה פותח חזרה בירי לצד היישובים שמזרחה לירדן. אנשי ה"אל-פתח" שהיו מחופרים היטב כבונקרים לא היו נפגעים, לעומת זאת היו אבדות בקרב האוכלוסיה האזרחית. זה גרם לכך שהאוכלוסיה האזרחית

עזבה בהמונים את רוב הישובים לאורך בקעת הירדן. בבקעת הירדן נשארו בעיקר צעירים שנשארו על מנת לעבד את השדות. נשאר מספר זעום ביותר של נשים, ילדים וזקנים.

לדוגמה, בעיירה כאראמה עצמה היו בדרך כלל 17 אלף איש, נותרו פחות מאלף לפי ידיעות מודיעיניות שהיו לנו ערב המיבצע ושעליהן התבסס המיבצע.

בתחילת המבצע אספנו את כל האזרחים בבנין בית הספר, ובסך הכל היו שם 300 או 400 איש. מחנה הפליטים היה ריק לחלוטין. בסאפי היה המצב דומה אם כי לא באותה חריפות.

תהליך שני שגרם לעזיבת האוכלוסיה היתה התנכלות אנשי ה"אל-פתח" באזור. שלטונות ירדן ממש לא העזו להיכנס למספר כפרים שבבקעת הירדן. לדוגמה, באזור כאראמה למעשה לא קוימו השירותים המוניציפאליים. נשארו שם בסך הכל ארבעה שוטרים; מוסדות ציבור במידה שהיו קיימים, לא פעלו כלל. החשמל היה מופעל לפי פקודת מפקד ה"אל-פתח". תחנות הדלק היו סגורות, נשארה תחנת דלק אחת שבה אנשי ה"אל-פתח" היו מקבלים את הדלק חינם אין כסף. הדואר היה סגור. היה קו אחד של טלפון לשימוש הבלעדי של ראש ה"אל-פתח" במקום. קוימה מערכת התרמה בכפיה של האוכלוסיה, והצעירים שנשארו אילצו אותם להתארגן ולהיכנס לארגון ה"אל-פתח". עובדה היא שכיוון שאילצו את הבחורים האלה להתניס בניגוד לרצונם, ברגע שאנחנו תפסנו אותם היה מיד שיתוף פעולה. הם גייסו את כל הבחורים הצעירים של הכפר ואפילו בני 16.

היו מצבים במשך תקופה מסוימת זו שראשי השלטון הירדניים ניסו להיפגש עם החבלנים ולדבר אתם. היה מקרה אחד בולט (תיארנו אותו במסיבת העיתונאים). האמיר חוסיין, יורש העצר, הגיע לכאראמה וניסה לדבר עם החבלנים, והוא גורש בבושת פנים. זו היתה ממש מדינה כחוף מדינה.

במקביל התחלנו לקבל ידיעות על אופי הפעולה המתוכננת לקראת האביב, לקראת חודש אפריל המועד שבו המים בירדן מתחילים לרדת וישנה אפשרות של חציה כמעט בכל איזורי הירדן. הסתבר שאת המיפקדה הראשית של ה"אל-פתח" שהיתה עד דצמבר בדמשק, העבירו לכאראמה. בסיס האימונים הואשי בדמשק היה ריק ועבשיו משפצים אותו לקראת מחזוריים נוספים. לכאראמה הגיע קצין המבצעים של גדוד 141 שהוא קצין מבצעים ותיק שיש לנו אתו חשבון ארוך, מאז התקופה שהוא הפעיל את גדוד הפראיון ברצועת עזה. קציני המבצעים של ארגוני החבלנים הגיעו לכאראמה והקימו את המפקדות שם.

הידיעות לגבי גל החבלה הצפוי הצביעו על כך, שמבחינת אופי האובייקטים הם חושבים ליצור איזשהו חידוש, והתפתחות נוספת על ידי פגיעות של טרור. כלומר, פגיעות באזרחים ללא הבחנה. הפעם היתה הכוונה לפור במקומות ציבוריים מוקשי נעל פלסטיים ומוקשי כפתור. למעשה אותו מהנדס שנתפס בירושלים לפני זמן קצר, פיזר מוקשים כאלה במקומות ציבוריים, ואנחנו כבר אספנו את רובם. יש כאלה שקשה לאתר אותם. הוא עצמו לא יכול היה למצוא אותם.

שנית, הסתבר שגם לגבי אופי האובייקטים הם חושבים ללכת על יעדים מרשימים יותר. דובר על הפגזת בנין הכנסת במרגמה; דובר על פגיעה בבית החולים "הדסה"; על פגיעות בהר הצופים, פגיעות בכור האטומי ברימונה, התנכלויות ליישובים באיזור הערבה וכו'. ולבסוף, מתוך מסמך שנפל בירדנו בעקבות הפעולה, מסתבר שהיתה כוונה לפגוע גם בצעדה. הפקודה הסבירה שהיהודים נוהגים מדי שנה לבצע את צעדת ארבעה ימים, ומכריזים מראש על המועדים והצירים שבהם תיערך הצעדה. נוהגים להבטיח את המקומות בהם עוברת הצעדה, בצורה מיוחדת, אבל ישנן נקודות תורפה באבטחה הישראלית ועל כן חובה על כל לוחם ערבי לראות זאת כיעד לפעולתו, כאשר יש בזה "טרף דשן" לפעולת החבלנים.

התחלנו לאסוף חומר לגבי היעדים הקונקרטיים בתוך כאראמה עצמה. לא היה קושי באיסוף החומר, וכאן, נוסף לידיעות מודיעיניות היתה לנו ידיעה ברורה לפני המבצע עצמו, על יעדים שעומדים לפגוע בהם, עד כדי אפשרות

ליצור תמונה כללית, מה יהיה אופי הפעולה בגל הבא. אנשי ה"פתח" שנחפסו ערב המיבצע סיפרו מה היו היעדים שלהם. להר הצופים הוחדרו לאחרונה שתי חוליות שחזרו מבלי שביצעו איזה שהן פעולות, אבל הם התכוונו לשלוח חוליה שלישית. עכשיו, לאחר המיבצע, התמונה היא הרבה יותר ברורה, לאחר האינפורמציה הנוספת שקיבלנו אחרי המבצע. ערב המיבצע היתה לנו אינפורמציה גם על הכתים המוגדרים שבהם ממוקמים מפקדות ה"אל-פתח" ובסיסי האימונים באיזור כאראמה, והגענו לתמונה די ברורה, לפי התצלום הזה של כאראמה שעשינו מהאוויר. (התצלום הוצג לפני חברי הממשלה) - כאראמה נמצאת ב- 3.5 ק"מ מנהר הירדן, ומהירדן ועד לכאראמה עצמה יש שורה של חוות. כאן יש כביש מקביל לירדן, מצפון לדרום.

לפי האינפורמציה המוקדמת שקיבלנו אותה לפני המיבצע, ושלאורה תוכנן המיבצע איתרנו את בית המפקדה של ה"אל-פתח" עד ה- 15 בפברואר בראשותו של אבו-עאמר. בעקבות התקרית של ה- 15 בפברואר הועברה המיפקדה למקום אחר, שבו יש בית סוהר ובו הם נהגו לעצור את האוכלוסיה המקומית שסירבה לשתף פעולה. הסתבר לנו של"פתח" יש בסיס אימונים, לאימונים תיאורטיים שנמצא מזרחה לעיירה, והיו בו מיבנים של לולים ריקים. בבסיסי האימונים אלה היו 50 איש בכל מחזור.

הסתבר שבמקביל לבית הספר לבנות, שבו היה להם בסיס, ישנו עוד בסיס אשר מהווה בסיס הצטיידות בשביל חוליות זרות שכאות מחוץ לכאראמה ונועדות לבצע פעולות חבלה באזור. באזור זה היה להם גם בסיס שלישי.

לקראת ה-18 בפברואר היתה הערכה בקרב אנשי ה"אל-פתח" בכאראמה, שירדן עשויה לבצע מעצרים והם החליטו להתכצר באותו בית הספר לבנות, שהוא מיבנה גדול, ושם גם התחילו בחפירת תעלות קשר. הם ריכזו את אנשי הפח"ע באזור זה של כאראמה, כאשר בסיס מספר 3 היווה בסיס קדמי לתפיסת המערך בבסיס. הצבא הירדני אמנם הגיע לקצה העיירה, הם שלחו משלחת לואות אם תהיה תגובה צבאית, וכשאר התברר שהפח"ע מוכנים לעימות עם הצבא הירדני הצבא נסוג. זה היה ב-20 בפברואר.

נוסף לבסיס זה, הם הקימו שורה שלמה של בסיסים

עד הירדן, בסיסי קבע של חוליות, שיוצאות לבצע משימות וחוזרות חזרה, כל אחת של 10-15 איש. בין היתר, באחת החוות האלו היה הבסיס של החוליה אשר ביצעה בזמנו את החבלה באילת. כן היו כאן חלק מאנשי גדוד 141, שאומנו והגיעו לאיזור כאראמה.

נוסף לכך ידענו שאנשי ה"אל-פתח" מפורזים בכל

העיירה, הם נכנסים לבתים הריקים ושם לנים. אבל אותרו על ידינו כבר לפני המבצע, שני מקומות שבהם גרו אנשי ה"אל-פתח" בצורה מרוכזת, ובכל אחד מהם היו צריכים להיות כ-50 איש, היו לנו ידיעות כלליות, אבל לא בדוקות עד ביצוע המיבצע, גם על בסיסים נוספים.

ידענו שבמקום ישנה התארגנות של חבלנים אחרים,

ובמקום נמצאת המפקדה של חזית השחרור הפלשתינאית של האזור הזה. לא ידענו בדיוק איפה זה. היתה ידיעה שהבסיס לאימונים בנושק מצוי ממזרח לעיירה, ולשם מובאים האנשים לאימונים במחזוריים.

המיבצע תוכנן כך שבשלב מוקדם של המיבצע עצמו

ננסה לאתר את יתר הבסיסים אבל המצב היה ידוע לפני הפעולה.

מיד לאחר הכניסה לכפר היה קרב עם גדוד הפראיון.

מה הם היו לתוצים על ידי כוח זחל"מים שנכנס לעיירה, ומצד הרכסים נמצאו הצנחנים שלנו, שירדו בהליקופטרים.

דו"ח מ. בנין :

באיזה סוג של נשק הם השתמשו נגדנו?

רב-סרן צ. לנדברג:

בנשק קל הם לא הספיקו להפעיל את המרגמות.

באמצעות רמקולים הודענו לאוכלוסייה האזרחית שעליה להתרכז בכנין בית הספר לבנים. בכנין הזה נעשה המיון הראשון, כאשר נשים, ילדים וזקנים שוחררו מיד, ובין הצעירים נערך מיון לגבי המשתתפים ל"אל-פתח". באיתור האובייקטים עצמם השתמשנו באנשי ה"אל-פתח" שהיו בידינו, אשר נתפסו מספר ימים לפני כן בפעולות, והבאנו אותם אתנו אל אזור הפעולה. מסתבר שלא היה צורך בזה, משום שברגע שעשינו את המיון הראשון נתגלו מספר צעירים שהיו מוכנים מיד לשתף פעולה והם נימקו זאת בכך, שלמעשה הם ניכפו להתגייס ולבצע פעולות. במשך כל המיבצע הצטרף אלי בחור בן 16 שאין לו אב, הוא צריך לפרנס עוד שני אחים צעירים ממנו ואת אמו האלמנה, והוא סיפר שיומיים לפני זה בא אליו אבו-עמאר ואמר לו שהוא צריך להתגייס: "הסברתי לו שיש לי בעיות פרנסה, עלי לדאוג לאמי ולשני אחי, הוא היכה אותי והכניס אותי לבית הסוהר. זו ההזדמנות שלי לנקום, ואני מוכן לספר על כל הבסיסים".

התפצלנו לחוליות וניגשנו לאימות הבסיסים. נוסף לבסיסי האימונים הראו לנו המובילים בתיים נוספים שבהם היו קבוצות קטנות, אלה היו לרוב בתי המגורים של אנשי הפת"ע שגם הם פוצצו.

נוסף לכך, הצלינו לוודא ידיעות כלליות שהיו לנו. המיפקדה של הארגון לשחרור פלשתינה היתה ליד בית הספר לבנות. זהו בית הספר גדול מאוד, שלידו מצאנו מחסן מזון גדול וגם מחסן נשק, והיו שם בונקרים מתחת לפני האדמה.

ד"ר י. גלילי :

לכמה אנשים זה היה מכוון?

דב-סדן צ. לנדברג :

ל- 40 איש באופן קבוע, אבל היו שם גם משרדים

ומחסני תחמושת.

נוסף לכך הובילו אותנו לערוץ צחיח בתוך הוואדי, מזרחית לעיירה ושם היה מספר גדול של אוהלים, והסתבר שזה היה בסיס אימונים, שאנחנו ידענו על קיומו, אבל לא הצלחנו לאתר אותו. בכל אוהל היו 12 מצעים, כאשר כל המחזור היה מלא, והמצעים היו במצב שעזבו אותם רק לפני מספר שעות. זה היה בסיס מסודר מאוד, כולל אוהל-מחסן, אוהל-סיפקדה, אוהל-מירפאה, ואוהל חדר-אוכל. בערוץ של הוואדי שעשוי מאבני גירית, נמצאו מערות גדולות מאוד ובהן מאות קילוגרמים של חומרי נפץ, ביניהם חומרי נפץ מסוגים שלא היכרנו עד עכשיו. במקום אחד, כאשר חסר היה לנו חומר נפץ לפיצוץ בתים השתמשנו בחלקו בחומר הנפץ הזה. כמו כן נמצאו שם מוקשים נגר אדם, מסוג המוקשים שמצאנו אצל המהנדס כמאל נימרי בירושלים, בכמויות גדולות מאוד.

היו שם כלים מגורזים שעוד היו ארוזים בתוך הארגזים המקוריים. מצאנו שם מוקשי עלוקה, שמצמידים אותם לדופני הסנקים וכדומה. מצאנו שם גם חנוורות התאבדות, שמשתמשים בהן בדרך כלל לפיצוץ צינורות מים, צינורות נפט, עמודי חשמל וכדומה. בין כלי הנשק מצאנו "בזוקות" ושלוש מרגמות של 120 מ"מ רוסיות. סך הכל הפריטים מבחינת כלי הנשק היו למעלה מ- 1,000, כאשר חלק מהם היו עדיין בתוך הארגזים. חומר הנפץ שנמצא והושמד באותו מיבצע הגיע למספר

טרונות.

בבסיס עצמו התנהלה במקביל פעולה של מיון ראשון של צעירים, ובשלב זה שוחררו מספר צעירים שהשתכנעו שאינם קשורים לפעילות החבלנית. האנשים שנכלאו וחובאו לישראל הם אנשים שיש יסוד סביר להניח שהם אנשי פח"ע, עובדה שאחוז די גדול, למעשה רובם, הורו כבר בכך. האנשים רוכזו בבנין בית הספר לבנים. זה נמצא מספר מטרים מתחנת המשטרה, ושם ישנה גם המפקדה של ה"ג'טאף".

אנחנו עברנו עם הזחל"מים לאורך כל הסימטאות, עם רמקולים, והכרזנו שהאוכלוסיה חייבת להתרכז בבית הספר לבנים, ואני משוכנע שאנשים לא נשארו כבתים אחרי סיור הזחל"מים. אזור מחנה הפליטים היה ריק ולא היה טעם לבקר בו.

שר הפיתוח ושר התיירות ט, קול:

בסאפי היה אותו הדבר?

רב-סרן צ. לנדברג:

השיטה הייתה דומה בשני המקומות.

שר הדתות ז. ורהפטינג:

אלה שנהרגו - נהרגו בקרבות?

רב-סרן ע. לנדברג:

היו קרבות די קשים באזור החוות.

עוד דבר על התנהגות אנשי ה"אל-פאתח" באותו יום.

כאשר הסתבר לאבו-עמאר שאנחנו עולים עליהם כאשר הוא שמע את הטנקים וראה את הכרוזים שהופצו, נתן פקודה לחוליות שלו...

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אבו-עמאר עצמו נתפס?

רב-סרן ע. לנדברג:

לא ידוע עדיין, ייתכן גם שהוא נהרג, אבל אנחנו עוד לא יודעים. הוא אמר לאנשי החוליות שלו לעלות להרים, "עד שהיהודים ינסו את הפעולה", אבל הם הופתעו באמצע העליה להרים, כאשר נוכחו שהנצחנים שלנו נמצאים שם, ואז התפתח קרב צליפות בין אנשי הפח"ע והנצחנים שלנו. היות והם נתפסו משני הצדדים, בכפר כבר היו אנשים שלנו ולמעלה היו הנצחנים, התפתח כאן קרב.

איזור שני שבו היו קרבות קשים יחסית היה איזור

החוות, פה היו חוליות מבצעיות, שיש להן מסורת של חבלות וחדירות, לכן היתה פה גם כן התנגשות די קשה. כל אנשי הפח"ע שהיו באזור זה, נהרגו, כי לא היתה להם הזדמנות לברוח, מפני שמצד אחד כבר היינו בכפר, ומצד שני היו הנצחנים.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

הירדנים נתחפרו במוצבים באזור זה (תיאור על המפה) - והיה הכרח לכבוש אותם כדי להבטיח את אזור הפעולה. אלה היו המוצבים העיקריים, וכפי שאמרתי הסיבה העיקרית לכך שזה נמשך מעל למינימום, מפני שכאן אי אפשר היה בשעות הראשונות לבוא ולהגיד: בואו ונסתלק, וכזה אנחנו מסיימים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

האוכלוסיה האזרחית של כאראמה, הם פלשתינאים או

ירדנים?

רב-סדן צ. לנדברג:

חלק גדול מאוכלוסיית כאראמה אלה פליטים מ-1948. חלק קטן הם תושבי המקום, ירדנים.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוכרחו שם להתגייס גם כאלה שאין להם קשר

פלשתינאי?

רב-סדן צ. לנדברג:

גם בחורים צעירים אלה, וכאלה שאין להם קשר עם

פלשתינה.

ראש אנף המודיעין א. ידוב:

הם חושבים שיש להם קשר עם פלשתינה.

שר הדואר י. ישעיהו:

מה חלקו של שר הבטחון בעיבוד הפרטים של התוכנית הזאת ואישורה? האם כאשר אושרה התוכנית הזאת של המבצע היו הסתייגויות מלכתחילה לנכדי פרטים מסויימים בתוכנית?

שר הדתות ז. ורהפטינג:

האם נמצאו הרבה מסמכים מיבצעיים בכתב על מיבצעים שהם הכינו, והאם יש שם דברים שכדאי לפרסם אותם?

האם אפשר לדעת באיזה קרבות נפלו בעיקרם הקורבנות שלנו, בקרבות הצנחנים או בקרבות הטנקים וכו'?

השר מ. בנין:

הייתי רוצה לבקש מהרמטכ"ל, לתאר לנו מבחינה טופוגרפית את המצב בו נמצאים הטנקים והארטילריה של האויב לגבי המצאותנו אנו. אני מבין שהטנקים שלנו לא ניהלו קרב תנועה, והיו חילופי אש בין טנקים לטנקים, מה היה המרחק בין הנקודה האחרונה שלנו, היכן היה האויב עם הטנקים והארטילריה

שלו? לדעתי זה יכול להיות לקח רב לגבי האפשרויות לעתיד.

שר הבריאות י. ברזילי:

האם יש מניעה כלשהי לפרסם באופן מפורט את כל המערך הזה, וגם את כל הממצאים והתכניות של אנשי הפח"ע, אפילו בספר שלם?

שר התחבורה מ. כרמל:

נוכח ההערכה שנראית לי נכונה, שפעולות הנריילה תימשכנה, ונוכח קשיים מדיניים שעלולים לעמוד בפנינו בעתיד בקשר לחזרה על פעולה מסוג זה, ונוכח האפשרות שעלולים ליישם בסיסים חדשים של הפח"ע בסמוך לגבול, האם נבדקה אפשרות של פגיעה בבסיסים אלה בשיטות שיש להן דמיון לשיטות שלהם, על ידי חדירה ופגיעה בשעות הלילה, ביחידות יותר קטנות, ועל ידי הטרה, על מנת לעשות בסיסים אלה בלתי בטוחים ל"אל-פאחח", בלי להזדקק בכל מקרה לפעולה צבאית ענפה ונדולה?

שר החוץ א. אבן:

אולי יתכן שאין לדברי אלא משמעות אקדמאית-היסטוריוגרפית, אולם לגבי הנקודה שנדונה, מירת הציפיה שציפו הירדנים להתקפה שתהיה מרוכזת דוקא בכאראמה, לי יש רושם שעלינו להודות שהם ציפו דווקא להתקפה שהמוקד שלה יהיה שם.

אני מבסס זאת על ידיעת אמ"ן שלנו מה- 20 לחודש,

שמצאתי אחרי ישיבתנו ביום ד' כערכ, ושם כתוב בין השאר:

"ידיעה בלתי מאומתת מוסרת על שיירה של 20 עד 40

כלי רכב צבאיים - חלק מהם גוררים חותכים - אשר נעה בשעות הבוקר מכיוון צומת אלמזרי לכיוון כאראמה. ייתכן שלאור הידיעות על כוונת צה"ל לפשוט על כאראמה, הוחש למקום כוח צבאי במגמה להגן עליו.

מתאשר כי גורמי "פתח" בבקעת הירדן בכלל ובאיזור

כאראמה בפרט, מצפים לפשיטה ישראלית כמועד קרוב ביותר על בסיסי "פתח".

על פי הערכות שונות בירדן, יבצע צה"ל פעולות

תגמול בקנה מידה גדול בגיזות כאראמה, כריימה ושונה, ויתכן שגיזות הפעולה תתרחב. ביצוע הפעולה המשוער הוא לליל ה-20, 21 במאוס.

לפי הערכת אנשי "פתח" בכאראמה, יבצע צה"ל פשיטה

על כאראמה, יהרוס את המחנה ויחזור לבסיסו."

אולי המשמעות היא יותר משאר היסטוריוגרפית, כי

מסתבר שזה מסמך שהיה בידינו לפני הפעולה, אמנם לא בשעת הישיבה, אולם מידת הידיעה המסויימת של התכנית ושל המקום, אולי יש לזה גם איזו מסקנה בטיחותית או מודיעינית, אבל יש לי רושם ברור מהמסמך הזה, שהתמונה שנצטיירה בעיניהם ערב המבצע היתה תמונה שלמעשה התאמתה. האם זו הערכה נכונה?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

לשאלתו של השר בנטוב לגבי אפשרות שיקום הבסיס

והיכולת להפריע לשיקומו - ראיתם צילום אוירי של העיירה הזאת בתוכה נהרסו 120 בתים, ופוצצו גם אותן המערות שבהן מצאנו משהו. אבל ברור שיש עוד מערות ויש שם עוד בתים ואפשר במשך הזמן להכנס ולארגן זאת מחדש. להפריע לזה אנחנו יכולים בלי לעכור את הגבול, בארטליריה, אבל השאלה האם זה יהיה הדבר הנכון לעשות. זה אומר,

כל פעם שרואים משהו נכנס לכאראמה להוריר שם ארטילריה בכמות גדולה, ובעקבות זה לקבל אש ארטילרית חזרה, ובכל פעם, כחצאה מכך, תתעורר תקרית. אני לא חושב שזה דבר נבון, כי הם יכולים לעשות אותו הדבר לא בכאראמה, אלא 10 ק"מ יותר דרומה.

לגבי השאלה של חלקו של שר הבטחון - שר הבטחון כידוע נפצע ביום ד' אחר הצהריים ובמובן שהוא היה בתמונה עד אותו רגע. התכנית הוגשה, סוכמה ואושרה כמובן קודם לכן. במלים אחרות, שר הבטחון היה בתוך התמונה ועוד ביום ד' בבוקר קיבל עידכון אחרון של התוכנית, ברור שהוא ידע על התוכנית ואישר אותה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה הובא לוועדת השרים לענייני בטחון.

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

עוד ביום ג' בערב זה היה בוועדת השרים לענייני בטחון, וביום ד' בבוקר הוא היה במרכז המיבצעים, קיבל פירוט מלא על כל הכוח, העיר הערה אחת או שתיים, ורק אחרי זה יצא לחפור וקרה מה שקרה.

לגבי השאלה על המצב הטופוגרפי ואיפה נפלו הקורבנות שלנו - שני הדברים קשורים זה בזה. כאן ברצוני לתאר את המצב לפי המפה. הכוח הירדני היה עמוק בשטח ורחוק מהירדן, כפי המסומן פה - (מפה) - כאן גשר אלנבי ובאן גשר דאמייה, והעיירה כאראמה נמצאת במרחק של כ- 3.5 קילומטר מהירדן. השטח כאן של 4 קילומטר בערך הוא שטח מישורי משני הצדדים של הירדן, ואחר כך מתחיל להתרומם קו הרכסים, והוא עולה ועולה ומגיע לשיאו באזור רבת עמון. התכנית שלנו התחילה בכך שהצנחנים חפסו את הרכסים מעל כאראמה, מזרחית וצפונית, וזה אחרי שכוח משוריין עבר את גשר-אלנבי, ומסרתי קודם, שכאן חשבנו להקים עוד גשר ולבסוף החלטנו שאין צורך בזה. אחרי שהצנחנים עברו, חסמו שם אחר כך הטנקים

את השטח, וכאן - (מפה) - בלי להזדקק לכיבוש של משהו, חוץ ממוצב קטן - (מפה) - בציר הזה עם כיבוש המוצב הזה, שהוא מוצב פלוגתי ויושב ממש על הציר, התקדמו הכוחות שלנו.

אני אבקש את ראש אמ"ן להשיב לשאלתו של שר החוץ, בענין ידיעות אמ"ן שהיו ב-20 במאדס. כאשר הם אמרו שהם מוכנים לפשיטת צה"ל הם התכוונו לפשיטה קונבנציונלית. זאת אומרת פשיטת לילה, שכוחות נכנסים, מנסים לפוצץ ויוצאים. הם לא היו מוכנים לדבר כזה.

אני מגיע לזה מתוך כך, שמעבר לגשר, או יוחר נכון שני הגשרים, בתחילה היתה התקדמות, ובשבילם היה הפתעה ולא היתה אש. במחצית השעה הראשונה כמעט ולא היתה אש. ברור שהמוצב שעלו עליו, פתח באש, אבל להם זה לקח זמן עד שהם חפסו מה קורה.

לגבי הטנקים שלהם - פלוגה אחת היתה באזור הצפוני - (מפה). שלושה היו כאן - (מפה) - ו-11 טנקים היו מפורזים במוצבים, מהאחור, ושתי פלוגות היו במפקדה. אצלם גדוד זה ב-30 טנקים. בשטח מאחור, מול גשר עבדאללה, היו 6 כל היתר עמדו במוצבים כאן - (מפה).

התכנית שלנו היתה לבודד את אזור הפעולה מצפון ומדרום, ולהיכנס לעומק עד לרכסים הראשונים. זאת אומרת, לתפוס את קו הרכסים הראשונים וחציית השטחים עד לעיירה כאראמה, זו התכנית וזה הביצוע, וכאן על המפה אתם יכולים לראות עד איפה אנחנו הגענו. זה עומק של בערך 10-12 קילומטר, עד הרכסים, וגם כאן.

לגבי האבידות - קודם כל הכוחות שפעלו, פה היה כוח מחטיבה 7 בפיקוד מפקד חטיבה 7; כאן - (מפה) - היו 4 פלוגות טנקים וכוחות הנדסה; כאן - (מפה) - פעל כח מחטיבה 80 שהיא חטיבתו של רפול, מפקד הגיזרה הזאת מי שהיה מפקד צנחנים ופעל באזור רפיח בימי מלחמת ששת הימים. אתו היתה פלוגת

טנקים, פלוגת שריוניות ושתי פלוגות חיל רגלים משוריין, שחפקידן היה לכבוש את המוצב הזה - (מפה). הכוח שירד כאן - (מצביע על המפה) - כלל 80 צנחנים עם שני ג'יפים ותול"ד, ושני ג'יפים-סיוור, כדי להבטיח שאם הכוח הזה לא יספיק לחסום כנגד הטנקים הצפויים, וכדי שגם להם יהיו טנקים במקרה הצורך, והכוח הרביעי זו יחידת צנחנים על זחל"מים בפיקודו של מפקד חטיבת הצנחנים הסדירה, שיחד עם 80 הזחל"מים נכנסו לתוך כאראמה והובילו לפניהם טנקים כאבטחה נוספת, אם הטנקים שלנו לא יספיקו לחסום כאן - (מפה) - והטנקים מכאן - (מפה) - יתחילו בכל זאת להיכנס, לכן רצינו שהכוח הקדמי לא יהיה זחל"מים אלא טנקים.

האבירות שלנו בכוח הצנחנים, אלה שלחנו בתוך כאראמה, ואלה שלחנו כאן - (מפה) - שבעה חללים ובקרב עם אנשי ה"אל-פתח" בתוך הכפר, היה מקרה שהם זרקו רימון לתוך הזחל"ם וכאן נהרגו מצליפות; פה - (מפה) - הרגנו 35 מהם, ובגבעות כאן היו לנו שני הרוגים. כלומר, שבעה הרוגים מכוח הצנחנים, ששה או שבעה הרוגים מכוח הטנקים של חטיבה 7, ובן - (מפה) יש שלושה טנקים קדמיים שנפגעו ונשארו בשטח; אצל רפול בכיבוש המוצב לא נהרג אף אחד או אולי נהרג איש אחד. בזמן המעבר, ההתקפה לא היתה חזיתית. הוא תקף את העורף וחיסל את המוצב הזה, לי הוא סיפר שלא היה אף נפגע, או אולי אני טועה. בכוח הטנקים שלו ובכוח השריוניות גם כן היו ששה חללים. אחר כך מההפגזה הארטילרית נהרגו שני אנשים. כפי שאמרתי קודם, אנחנו הנחנו גשר נוסף לתכנון רצינו להניח עוד שני גשרים כדי לא להיות תלויים בגשרים הקיימים, הנחנו גשר דרומה לגשר ראמייה. כאן - (מפה) - עם תחילת הנחת הגשרים, הונחתה אש, ומאחר שהגשרים האלה עמדו במבחן, הוחלט להמשיך כזה, כי הגשר הזה לא היה חיוני והמקום היה מגודר; וכאן - (מפה) - נהרגו עוד שלושה. אם אינני טועה בסך הכל זה 23, אולי יש עוד שניים-שלושה שאינני יודע כרגע בדיוק איפה נהרגו.

לגבי פרסום הממצאים - אתמול אספנו את הכתבים

הצבאיים וכחבי החוץ ועלי לציין שהבוקר היו הרבה כתבות אובייקטיביות בעתונות.

דו"ח מ. בג"ץ :

הסקירה ב- בי.בי.סי הבוקר היתה מצויינת.

הדמטכ"ל ח. בר-לב :

אני אבקש את ראש אמ"ן לענות להערה של שר החוץ. לגבי האפשרויות לפגוע בבסיסי ה"פתח" בדרכים אחרות - אני מוכרח לומר, שהלחימה ב"פתח", וזאת אנחנו אומרים כל הזמן, אין לה אמצעי אחד ברור וברוק. אין דרך אחת שאפשר להגיד שוהי הדרך. לא תמיד דפנסיבות בלבד יכולות לפתור את הבעיה. פעולות תגמול דוגמת המעשים לפני מלחמת סיני - גם זה לא יכול לפתור את הבעיה. פעולות חכליתיות כמו שעשינו כאן, זה בלבד לא יכול לפתור את הבעיה, וקיימות גם כל מיני פעולות עקיפות ובדרכים עוד פחות קונבנציונליות.

אני בדעה שכל הדרכים והאמצעים האלה יחד יש בכוחם לצמצם את ההיקף, אין בכוחם לחסל את הפעילות הזאת. הפעילות הזאת תחוסל אם וכאשר יהיה הסכם. אבל יש ביכולתנו לצמצם את ההיקף בתנאי שנשתמש בשילוב כל האמצעים. אינני מוציא מכלל אפשרות גם פעולה, כפי שביצענו לפני כמה ימים, וידענו מראש שזה לא פותר את כל הבעיה, אבל פותר חלק מהבעיה לזמן מסוים. ייתכן שכאן צריך לערוך דיון יותר יסודי, ואנחנו כבר אחרי דיון כזה, אבל לי אין ספק שהמלחמה שלנו ב"אל-פאתח" היא מלחמה של ממש, ואנחנו חייבים לחפש את הפתרון בשילוב של האמצעים השונים, והשילוב הזה יצמצם את הפעילות, הוא לא יחסל אותה.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

האם אחרי כל הפעולות הללו חודשו הנסיעות

המסחריות בגשר אלנבי?

הרמטכ"ל ח. בר-לב:

כן, החיים נמשכים כרגיל. בועדת השרים לענייני בטחון לפני הפעולה נדון ונלקח בחשבון שאולי זה ייפסק, אולם למחרת בבוקר התנועה התחדשה, תחילה מוניות מהצד שלנו לשם ומהצד שלהם אלינו, ובשעות הצהריים גם ירקות כאשר בצד שלהם לא היתה שום ביקורת. ביום הראשון הם לא תפסו שוב את המערך באופן מלא ולא היתה ביקורת, אצלנו היתה ביקורת רגילה עם מכס וכל מה שנחנך. בשבת, כרגיל, הגשר סגור. היום אני בטוח שזה שוב זורם, עדיין אין לנו דיווח.

בינתיים קיבלתי עוד מספר אחד - חיל האויר ביצע 310 גיחות. (השר ז. ותרפטיג: כמה אווירונים?) - אינני יודע, אני מניח ש-100 אווירונים עשו 3 גיחות כל אחד זה כולל גם גיחות פיטרול אווירות. אני מניח שמתוך 310 הגיחות היו 250 גיחות תקיפה, ו- 60-50 גיחות להבטחת השמיים.

שר השיכון פ. בנטוב:

האם יש ידיעות על המוראל שם?

אלוף א. ידיב:

נשאלה כאן שאלה על המסמכים, נתפסו הרבה מסמכים ואנחנו עובדים עליהם מאז יום שישי בבוקר. בינתיים מצאנו רק מסמך אחד שיש בו מראש תכנית לפעולה, וזה בענין הצעדה. אני הצנתי את הבעיה בפני הרמטכ"ל אם כדאי לפרסם זאת או לא. יש מקום לשיקול מבחינת הרתעת הציבור להשתתף בצעדה. לא מצאנו מסמכים נוספים בינתיים על פעולה, אבל ידיעות מאנשים - כן. הידיעות האלו נמסרו במסיבת העיתונאים שערכנו עם אנשי ה"אל-פתח".

ביחס ליריעות שהיו לנו, כפי שהעיר כאן שר התוך - נכון שהיריעות שהיו לנו כללו מבחיותם את כאראמה. גם ב- 14 בפברואר ביריעות שהיו לנו וכללו הערכת המצב הירדנית העריכו הירדנים את כאראמה וכריימה כאובייקטים לפעולה בין אובייקטים נוספים. מאחר שאנשי ה"אל-פתח" בירדן יודעים איפה הם אינם בסדר, ברור שהם העריכו שזה מקום מועד לפורענות. אבל הם העריכו זאת לגבי מספר מקומות: כאראמה, כריימה, שונה, עקבה וכו'.

איך אנחנו ידענו שהם בכוננות גבוהה? - זה לא היה סוד בשבילנו, ולכן כאשר בנינו את התכנית, התכנית היתה בנויה על מספר הנחות: א) שיש כוננות גבוהה; ב) שיכולה להיות תזוזה של כוחות, ולכן חיל האויר היה בכוננות. חשבנו שלא תהיה תזוזה כוחות עיראקיים ולא כוחות אחרים, כפי שבאמת היה, אבל אם תהיה תזוזה כוח ירדני או עיראקי - נהיה מוכנים.

מאחר שהם היו בכוננות וחשבנו שמידת ההפתעה אינה יכולה להיות גדולה, עובדה תכנית הונאה, ועל סמך תוכנית ההונאה הזאת הם הורידו כוחות סעודיים לעקבה. הודות לתוכנית זו הם חשבו עד השעה 11:00 לפני הצהריים באותו יום, שאנחנו עלולים לתקוף בצפון; והודות לתוכנית הזאת, הסורים חששו וגם עכשו הם חוששים שמה שעשינו זו רק פתיחה ויש לנו עוד משימה גדולה - לעלות על סוריה. הם העמידו כמעט את כל הצבא שלהם כמערך בחזית.

אמנם היו לנו כל היריעות האלו, שגם כאראמה נלקחה חשבון, ואנשי ה"אל-פתח" לקחו בחשבון שזה יהיה בכאראמה, אבל עובדה, שעד כאראמה הכוח שלנו הגיע בלי כל הפרעה. ה"אל-פתח" בתוכו לא נערך להגנה מסודרת. ברגע האחרון, אבו-עמאר נסע לארגן את הדברים, הצבא הירדני לא מנע מאיתנו לפעול בתוך כאראמה במשך שעות ארוכות כבתוך שלנו.

אנחנו צילמנו במשך השבוע שלוש פעמים את הבקעה, ולא חלו שום שינויים. הצילום האחרון היה ביום ד' לפני הצהריים, ולא חל שום שינוי במערך ולא היה שום תיגבור. לכן נכון שיריעות אלה שהיו להם נבעו מהנחה

סבירה ומתקבלת על הדעת. מזה כמה זמן שהם נמצאים בכוננות גבוהה, אחרי מקרה מיקוש האוטובוס, אזהרת ראש הממשלה ומסיבת העיתונאים עם שר הבטחון, ברור היה להם והם הבינו שאנו עומדים לפעול ועל סמך זה היריעות על כוננות.

שר האוצר פ. ספיר :

אני חייב הערה אישית, במה שנוגע לי, היות ואין סוד בפני אנשי הצבא שיושבים כאן, ומאחר שנשאלתי אני רוצה להגיד שאני מצטער על כך שנמנעתי בהחלטה על הפעולה, כי הדברים היו שקולים מבחינת הסיכון. ומצד שני ענין הסכנה הפוליטית כפי שהוצגה אז, כך היה המצב, וכיוון שהדבר הוצג משני הצדדים, אני הצבעתי, לא הכרעתי לצד שלילה. שקלתי את שני הצדדים כפי שהוצגו.

ברצוני להגיד לגבי העתיד, וקודם כל ביחס לדעת הקהל בישראל וכאשר הקרב נגמר מתנפלים ומסתערים על הנופלים והפצועים, אני מרשה לעצמי להגיד שזה תלוי בחינוך, והקהל שלנו מסונק בעניינים אלה. אולי אני צריך להשתמש במילה אחרת, אבל לדעתי זה שייך לענין. זה מעסיק אותי מבחינת העתיד, לאור הערכת המאורע שדיברנו עליו. אם לזה אני מצרף את המלאכה של אלה שמנסים חמיד לחפש מומים, ובמקרה הכי חמור, עוד המתים לפנינו והפצועים בבתי החולים, ולא נרתעים מלכתוב מה שכותבים.

דבר זה אומר דרשני, ואנחנו חייבים בעתיד לחנך את דעת הקהל. דבר זה נחוץ לנו גם בגלל עניינים אחרים, יש לחנך את הקהל לקראת הסכנות שבהן אנו חיים, וכל קרב יכול להיות אחרת ממה שאנחנו רגילים לראות. אני מרשה לעצמי להגיד, שגם לאחר הסיכום ששמענו מפי האלוף יריב, אחרי מלחמת ששת הימים - אני אומר זאת לאנשים שאני מדבר אתם ולא עליהם - היה רגע לפני מלחמת ששת הימים שאני נחרדתי, למרות ריכוז הכוחות של המצרים, מהבטחון המופרז בדעת הקהל. לדעתי אנחנו צריכים לחנך את דעת הקהל לאיזון.

תסלחו לי שאני רוצה לצרף כאן הערה הקשורה בדברים שאני מטפל בהם, אבל מנקודת ראות זו ישנה חשיבות רבה, אלה שמאיימים בשכיתה מה-1 באפריל עוד דורשים מיקדמות, עושים זאת כאילו אינם חיים בישראל ואינם רואים את הסכנות הצפויות.

הערה שניה לאור הדברים שלמדתי בישיבות הממשלה במשך הרבה זמן, אינני חושב שיש בתוכנו מישח, אפילו אם זה איש צבא ומומחה גדול, שיכול להבטיח מראש איך הקרב יתפתח ומה תהיינה תוצאותיו. אילו איש צבא היה אומר מראש שכך וכך יהיה, הייתי חושב שהוא לא שוקל את הדברים במידה מספקת.

אני תמיד מתפלא על אלה היושבים סביב שולחן זה, שמקשים בבעיות אלו. בכל פעולה ובכל קרב, גם אם יש לנו המודיעין הטוב ביותר, יש כל כך הרבה נעלמים בכל מקרה ומקרה, שאי אפשר לדעת את הדברים מראש. על כל פנים אני יכול להגיד שבשיקולי אני לוקח זאת בחשבון, וכל מה שאני יכול להגיד למישח, שצריך לדאוג שיהיה תיאום מכסימלי.

אני רואה כחשוב ביותר, ואני לוקח כהוכחה מה שהיה ביום שיש ושבת אנשים מחרשמים מהביטוי הזה, "הספר פתוח והיד רושמת" ולכן אני בעד תגובות מיידיות באותו יום או באותו לילה, בכל מקרה. חוץ מהסכנות הפוליטיות שתמיד ישנן, גם אם יוצאים במערכה גדולה - ושאלתי את אנשי הצבא כאן לגבי השפעת הפעולה על המשך ההתארגנות של ה"אל-פתח" והזרימה אליו - אני חושב שאם תהיה תשובה מיידית בכל מקום ומקום זה יכול להשפיע גם מבחינת המוראל של אנשי ה"אל-פתח", על פני כל השטח שהם פועלים בו, לדעתי תגובה מיידית תשפיע יותר למניעת פעולות מאשר פעולה סיטונאית.

אני רוצה בהזדמנות זו לחזור ביתר תוקף לענין הטיוולים, ולדיבורים האלה: "מה, תשתק את החיים?". אני מבין שיש לתת קורבנות כאשר אין ברירה.

ועוד הערה בהזדמנות זו, לא הייתי בין אלה שיזמו את השינויים לגבי סידורי הצעדה, אני מוכרח לומר שלבי אינו שלם עם הסיכון שיש במצעד. גם במקרה זה לא שאלתי כמה זה יעלה, כי כאן אין שאלה של כסף, אבל מספיק שאחר החבלנים ירצה להקריב את עצמו ולעשות איזו פעולה. גם אם באופן פורמלי אנחנו אומרים שערביי ירושלים והסביבה הפכו לתושבי הארץ, אם גם אינם אזרחי הארץ, יש בכל זאת הבדל בין 60 אלף הערבים בירושלים המזרחית לבין הערכים שיושבים במקומות קטנים אחרים. אני חשתי גם קודם לכן, ואני חוזר ואומר שאני חושש לענין זה. אנחנו בדרך כלל נמצאים במצב מלחמה עכשיו, לא פחות מאשר לפני מלחמת ששת הימים, אחרי התיאור הזה ששמענו על ההכנות לפעולות חבלה. כמובן שעם כל זה, גם מדינה שנמצאת במלחמה אין לה ברירה, נוסעים, מעבדים את השרות, ועכשיו ישנה גם הצעה של כמה מיליוני לירות, כדי לזפת את כל דרכי העפר על מנת למנוע הנחת מוקשים. ודאי שמותר לנסוע לאילת. אצלנו לצד הכספי אין עדיפות. אבל לענין הבטחוני הזה שאנחנו דנים בו צריך לתת עדיפות. הצרה היא שאנחנו דנים בדברים באופן נפרד, ולא במרוכז. מישהו חושב שאם אין טיולים, זה משחק את הארץ.

אני אומר את הדברים האלה לאור שני אספקטים, קודם כל האספקט של האסון והקורבנות שנופלים, והאספקט של התנובה שזה תובע אחר כך. הייתי מבקש את אלה שטמונים על כך, שבכל זאת, מבלי להגיד זאת בפומבי - איננו חייבים להגיד שאנו פוחדים ושנרתענו, כדי לעודד פעולות משם - בכל זאת לקחת את הדבר בחשבון.

שר העבודה י. אלון:

מבחינה אחת הסיבצע הזה הוא ללא תקדים: מבחינת היקפו, מבחינת שיטת הביצוע ובעיקר מבחינת הישגיו ותוצאותיו. הפעולה היחידה שמזכירה אותה מבחינת השיטה, זו פשיטתנו לסמוע לפני למעלה משנה. המשותף הוא שזו היתה פעולת יום, שריון שאיבטח את אזור הפעולה ובמחלקות ממוכנות שעשו את פעולות הטיהור והפיצוצים בתוך הכפר. מכאן ואילך אין שום השוואה, לא במימדים ולא בעוצמת הלחימה, אם כי אז הודות להבטחת איזור הפעולה, נפגעו חיילים רבים של

הלגיון, והודות לעובדה שה"אל-פתח" לא היה מרוכז בממדים כאלה סיימנו את הפשיטה בסמוע באבירה אחת. בשנים קודמות היו לנו לא מעט פשיטות. אמנם קדאו לזה פעולות חגמול, אבל הרוב היו מותאמות לכפר אחד או לבסיס אחד, אבל תמיד היו אלה פעולות לילה קצרות, כאשר האויב לא יכול לכוון את האש באור היום ובמשך שעה ארוכה, ועל ידי זה להגדיל את מספר הנפגעים. בכל זאת, כמעט לא היתה פשיטה שלא יצאנו ממנה באבירות וציניות. אם בפשיטה הראשונה יצאנו עם 8 נפגעים ובקלקיליה איבדנו, אם אינני טועה, כ-20 איש, אני רוצה לומר שאם כי היקף של האבירות שלנו במבצע האחרון הוא גדול - אני מזכיר זאת כדי לקבל אמת מידה לחשוואה - אין לשכות שפעולה זו היתה ביום; הקיפה שטח רחב ידיים וכללה כוחות רבים, ובגזירות שונות ולא היתה גיזרה שלא היתה במערכה, כולל ההתקלות באנשי ה"אל-פתח" עצמם במבואות הכפר ובכפר עצמו.

מכאן שזה היה מבצע של ביעור קינים של כנופיות מחבלים ומרצחים. מבחינה זו אני חושב שנציג ארה"ב באו"ם טעה טעות כאשר עשה השוואה פרופורציונאלית בין היקף הפגיעות בנו לבין עוצמת התגובה. כל מי שישווה את היקף הפעולה למה שתוכנן על ידי ה"פתח" לפעולה נגדנו, לא יכול שלא להתרשם שהיה פה מיבצע גדול של מנע, שלולא כן היה מכניס אותנו לצרות צרורות. מאות מארבים לא היו משיגים מה שהשיג המבצע הזה. אינני רוצה להיכנס לאומדנים, אבל אני בטוח שהרבה חיים היו נקפרים והרבה אסונות היו נגרמים. בסופו של דבר היה זה נס, שבאוטובוס שעלה על המוקש נהרגו רק שניים ונפצעו עשרים ושמונה, זה יכול היה להיות להיפך, שיהרגו עשרים ושמונה וייפצעו שניים. זה הכל מקרי.

אני רוצה שאנחנו לפחות בתוכנו נדע, שפעולה זו שהיתה מכוונת נגד הבסיס המוגדר של הכנופיות היתה פעולה מוצלחת מאין כמותה. מבחינה זו היתה זו פעולה נכיה. כלומר, זו לא היתה פעולת קיביה, של פגיעה באנשים, ילדים ואזרחים סתם.

הסודיעין העמיד אותנו בדיוקנות מופתית על מה שצפוי בכאראמה עצמה ובסאפי. מבחינה זו היתה הצלחה גדולה מאוד.

אינני יכול מבחינת מה ששמענו פה לקבוע אם לא היתה טעות צבאית במהלך זה או אחר, יכול להיות שכן היינו צריכים לפתוח בפעולה אווירית על המבנים, מאידך אני מזכיר באיזה לחץ עמד המטה הצבאי, שלא להפעיל את חיל האוויר, מבחינת מה יאמרו האויבים ומה יאמרו ידידים מעבר לים.

שנית, הזרועות אולי העמידו יותר מדי למוצבים, אבל אלה דברים שקשה לעמוד עליהם סביב שולחן זה מבלי ללמוד העניין לפרטיו. בסופו של דבר, מבחינה צבאית זה מיבצע מוצלח ממדרגה ראשונה, מכל מיבצעי התגמול, ואינני רואה זאת כמיבצע תגמול. מאז קיום המדינה זה המבצע המוצלח ביותר, בהיקפו ובתוצאותיו החיוביות.

התלבטנו ביום ה' אם להתיר לצבא לספר את תוצאות המיבצע או לא, שמא נסבול מעין-הרע, שהצלחנו יותר מדי במספר הרוגיו ה"אל-פתח" ופצונו ה"אל-פתח" במסמכים שמצאנו ובנשק שגילינו עד כדי כך שמישהו הציע, שאולי כדאי להגיד שמספר האבדות הוא מספר שלא רצינו בו, אבל זה לרגל פעולת הלגיון, וחלק מהאנשים, נהרגו בזמן שהלגיון נכנס להחקפה.

אני רוצה לומר שאנחנו איחרנו לפחות בעשר שעות, במסירת מלוא האינספורמציה לציבור הרחב. אילו הקדמנו את מסירת האינספורמציה ביום אחד או בעשר שעות, הקהל היה מקבל אחרת את תוצאות המיבצע.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה לא אמרנו? באותו ערב שמענו מהרטמכ"ל את כל

הפרטים.

שר העבודה י. אלון:

אני משווה מה ששמענו ברדיו שלשום ואמש...

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

לא מסרנו, כתוצאה מההחלטה כאן, את המספרים האלה, ואמרנו שאלה מספרים נגדיים של מספרי האויב, לא אמרתי אף מילה אחת על אכידות אחרות ללגיון.

שר העבודה י. אלון:

אני חושב שהמיבצע הזה סיפק לנו חומר בשפע, וחומר למכביר להסברה מדינית בחוץ לאדן, כולל ואשינגטון, ובעיקר ואשינגטון. ואני חושב שמחפקידה של הדיפלומטיה הישראלית עכשיו לעשות שני דברים: א) לגולל את הלחץ על רבת עמון להשליט סדר בגבול; ב) להכשיר את הקרקע בוואשינגטון שעם חידוש הפעולות של ה"אל-פחה" אנחנו שומרים לעצמנו את הזכות לפעולות מוחצות. זה לא אומר חמיר לחזור על אותו מיבצע עוד יש באמתחתו של המטה הכללי אלטרנטיבות שונות ומעניינות. הייתי מאוד רוצה שלא נגיע לאף אחת, אבל חשוב שבוואשינגטון ישתכנעו שאנחנו לא אובייקט ללחצים של מיבוק ברנע האחרון, כאשר מקיזים את דמנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדעתי אנחנו חייבים בכרכת ה"גומל". וזאת אני אומר בעיקר לכמה אנשים שנוהגים לבקר. ברור עכשיו למעלה מכל ספק שכאומה היתה עולה לנו מאות אכידות בנשק ובוכוש, בלי שאף אחד יאמר שבזה הבטחנו את הדבר לעולמים, אבל ייתכן שזה מפחיד גם אותם. זה אולי מרתיע את אלה שבוודאי היו עושים פעולות.

אני רוצה דרך ראש המטה הכללי ודרך האלוף יריב, בשם כולנו, למסור ברכת חזק לצה"ל והשתתפות באבלן של משפחות החללים.

כיוון שהשר פנחס ספיר עמד על כך, אם כי זה לא שייך לענין, אני עדיין בדעה שאסור לנו להשתיק את החיים ולהפסיק את ההכנות, אם זה לקראת המצעד או הצעדה. אפשר אולי לחשוב על שינויים במידת הצורך, אולי יכולים לקבוע שאווירונים ילכו את האירועים האלה, כדי שיהיה קשר כל הזמן. היום זה יכול להיות זה ומחר דבר אחר. חוץ מזה, צריך הדור הזה להתחנך על כך, שהוא אינו מתחבא.

שר החוץ נוסע היום אחר הצהריים לאירופה, ויש לו כמה דברים למסור לממשלה, הייתי מאוד מבקש את החברים לקצר במידת האפשר. אמנם יש לנו עוד ישיבה השבוע, אבל את הסקירה של שר החוץ אנחנו מוכרחים לשמוע בישיבה זו.

ד"ר א. שרון :

ברצוני לומר שההסברים ששמענו הבוקר על מה שהיה ועל הישגי הפעולה, הסברים אלה לא רק שהצדיקו את ביצוע הפעולה, אלא הם גם חייבים להדאיג אותנו ביותר. אנחנו ישבנו פה עשרה חדשים ואנחנו חושבים ששקט בשטחים המוחזקים, משוחחים עם יארינג, ובינתיים הם ישבו ותיכננו כיצד לחבל בנו.

אני מציע שני דברים: א) שהומטכ"ל יישב ויעיין באפשרויות השונות, ויביא לנו הצעות איך אנחנו צריכים להתנהג בעתיד בקשר לפעולות ה"אל-פתח". המלך הירדני וגם מנהיגים אחרים הכריזו אתמול שאין הם מתכוונים למנוע פעולות כאלו, כי אנשים אלה באים להגן על ארצם; ב) צריך להביא

לידיעת הקהל הרחב בעולם את כל מה שקדם לפעולה זו שלנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה כבר נעשה.

שר המשטרה א. ששון:

אני חושב שכאחד הדברים לכך צריך לעשות פרט ממסיבת העיתונאים עם שני אנשי ה"אל-פתח" וכל מה שהם סיפרו, ולהציג זאת בטלוויזיה בארצות הברית ובכל מקום אחר בעולם.

אני גם חושב שאנחנו צריכים לדבר בשפה אחרת במועצת הבטחון, וצריך להסביר היטב למועצת הבטחון מה המצב.

שר התחבורה מ. כרמל:

היה דיבור יפה מאוד של הנציג שלנו באו"ם.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אומרים שהיה דיבור חזק מאוד של תקוע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

קיבלתי אתמול שיחה טלפונית מאיש בניו-יורק, שאיננו מדינאי, שהיה נוכח בזמן ישיבת מועצת הבטחון, שההופעה של תקוע במועצת הבטחון היתה יפה מאוד. זה עשה רושם, שהוא יכול היה להעיר לרוסים בשפתם. הוא אמר בהערה לדברי הנציג הרוסי: "הכה ביהודים והצל את רוסיה!".

שר המשטרה א. ששון :

צריך שאנשי מועצת הבטחון יידעו את כל הדברים האלה, ומבחינה זו אני תומך בהצעתו של השר ברזילי, שהיה כראי להוציא ספר שבו ירוכזו כל המימצאים האלה שהגיעו לידינו, ולהפיץ אותו בכל מקום שאפשר.

ד"ר המשלה ל. אשכול :

רציתי רק להעיר לשאלתו של השר ח.מ. שפירא - מה לא ידענו - השגריר תקוע קיבל את עיקרי הדברים, ואת החיבור ששמענו כאן מפי רב-סרן לגדבוג, אני שמעתי בוערת החוץ והבטחון למחרת הפעולה, ואני הייתי נרעד ונרעש.

שר המשטרה א. ששון :

אני הייתי שולח אותו למועצת הבטחון.

שר התחבורה מ. כרמל :

אנחנו דנים בתוצאות הפעולה הזאת, כאשר אנו נתונים בצער על האכידות שהיו, אבל אנחנו חייבים בסיכום שקול ומאוזן, ומתוך קור רוח. אני מסכם לעצמי את הפעולה הזאת בחיוב בגלל כמה סיבות. קודם כל, זו היתה פגיעה מוחצת וחשובה מאין דוגמתה בפעולות הטרור וביחידות הטרור, שכל צבא שלוחם נגד כוחות גרילה היה מתבוך בה. לפי דעתי, הפעולה הזאת מחזירה לנו את ההערכה

הנכונה לגבי האויב, הואיל ובציבור אצלנו התחילו יותר מדי לזלזל בצד השני, דבר שעלול לגרום נזק. זה נתן מושג על גודלו של האויב הלוחם בנו.

דבר שני, זה איפשר חינוך הציבור לקראת מה שצפוי לנו בעתיד, שצפויים לנו קרבות, ובקרבות נופלים קורבנות, כי אנחנו נתונים במלחמה. הערכנו כל הזמן, כהערכת הרמטכ"ל כפי שראינו זאת היום, שפעולת הגרילה לא תיפסק עד שיהיה שלום, אבל השלום עוד רחוק. אני חושש שפעולת הגרילה יכולה אפילו להתרחב בתנאים שאנחנו נתונים בהם, כשאין לנו שליטה על הארצות הערביות. אלה קנים שיצמיחו לנו פעולות טרור, ואנחנו מוגבלים במידה גדולה מאוד. אנחנו הצלחנו מאוד במניעת פעולות כאלה בשטחים שלנו, אבל אנחנו מוגבלים מאוד בפעולת מנע מעבר לגבול.

אני חושב שאנחנו חייבים להרחיב במידה ניכרת, ואף להשקיע כספים ומאמץ מיוחד בפעולת ההסברה. אני אומר זאת עכשיו על סמך ניסיון שהיה לי במשך שבועיים בהם ביקרתי בצרפת. נפגשתי עם לא מעט אנשים ראשי מפלגות סוציאליסטיות ונציגי עתונות השמאל והרגשתי - שמעתי זאת גם מהאנשים שלנו שם - שיש צורך להרחיב מאוד את פעולת ההסברה שלנו. אין לנו כלים מספיקים, ואני חושש מאוד שאנחנו עלולים להיקלע למצבים מדיניים שעלולים לשחק אותנו לגבי פעולות הכרחיות לקיומנו הפיסי, ואנחנו חייבים להכשיר את הקרקע לכך.

אני חושב שאנחנו צריכים לגלות עירנות גדולה למתרחש סביבנו, אבל אנחנו גם חייבים לקיים את החיים במהלכם התקין ככל האפשר.

שר הסעד * בורג:

אנחנו נקדעים בין חשבון של עשרים ושלושה עולמות קטנים ובין חשבון של המדינה גופה. על הטרגדיות הקטנות בכל בית ובית אין מה לדבר, אבל אם אני עושה חישוב מספרי: כיבוש העיירה, הגשר שלא ניכנה, הצליפה, ענין הוחל"מים והטנקים, הרי אם עושים חשבון של עשרים ושלושה הרוגים, אי אפשר

לבוא בטענות, וצריך לומר את ברכת ה"גומל" גם על זה. אם אני מניח שכל איש "פתח" יכול לבצע לכל הפחות שתי פעולות חבלה עד שהוא נתפס, אם היו בכאראמה לפחות 300 אנשי "אל-פתח" - זה לפחות 150 פעולות או 600 פעולות, במקרה וכל הפעולות מצליחות.

קצת נשימה קיבלנו, אבל לא יותר מדי. אין לי עצה אחרת מאשר "כפור חם". אורבים לנו מעשי מיקוש, אז יש צורך בהסכדה מכאן ומניעת בהלה מכאן. אינני יודע בדיוק אם בכל מקרה יכולים למזג את שני הדברים.

נרמה לי שהשר פנחס ספיר אינו צודק בהערותיו. יכול גם אוטו אחר לעלות על מוקש. הצבא עומד בקו הנבול, מול קו האויב, אבל הוא בוחר לו את הנקודה הטופוגרפית ואת המומנט הרצוי לו מתי שהוא רוצה. אם כך, אסור לעשות שום דבר. אסור ללכת לקולנוע, ואסור אפילו לנסוע למקום אחר. אני יודע שקשה לראות את הדרך בין שני הדברים, אבל צריך לעשות את שני הדברים, אין דבר באמצע.

ברצוני לשאול את ראש הממשלה אם דיברו בצינוורות המתאימים עם נציגי האוכלוסיה של הגדה המערבית כדי למנוע שיתוף פעולה עם החבלנים. בענין זה לא תהיה שתיקה לאורך ימים, ויכול להיות שבכוונות למאבק ממושך יהיו הרבה מטרות אחרות.

דו"ח מ. בנין :

עמנו מרגיש כמונו או אנחנו כמוהו. יש בעם רגישות גדולה מאוד לדם בנינו, ולכן דוקא משום כך עלינו להעלות את מוראל הציבור ולהוכיח לו שזה היה על פי האמת, אחד הטבצעים האדירים של צבאנו, וזה היה מיכצ הצלה במלא מובן המשמעות. ולאחר המשפטים האלה אני רוצה לעבור לעניינים אשר עומדים על הפרק.

דברי המלך חוסיין מוכיחים עד כמה ניסו ליצור בלבנו אשליה שהוא יפעל כנגד אנשי "האל-פתח". הוא הודיע במפורש שלא יפעל, והוא אמר: "אנשים אלה לוחמים בער ארצם, ואיננו יכולים למנוע מהם; מה אנחנו יכולים לעשות? האם אנחנו יכולים להגיד מיהו כן "אל-פתח" ומי לא? האם אנחנו צריכים לירות בהם?" עלינו איפוא להביע כתשובתנו לאיגרות האמריקניות, את חשבתנו לדיבורים הרטוריים האלה של המלך, וצריך להגיד באוזני האמריקנים מה על המלך לעשות - עליו לפרק את הנשק מהכנופיות. אחרת, שום מדינה בעולם ושום עם בעולם לא יסבול מצב, שבו לעין השמש מדינות אחרות מכינות קבוצות מזוינות ומודיעות בשם הקבוצות, או שהקבוצות מודיעות בשם עצמן, שהן תכרונה להן את הזמן מתי לעבור ומתי לתקוף.

מעולם לא היה מבחינה מוסרית מצבנו כל כך נוח בעיני דעת הקהל העולמית, כמו לאחר כל הגילויים האלה שכאו כתוצאה ממכצע זה.

למעשה דברים אלה אני מציע שייכללו מחר בתשובה שראש הממשלה יתן בכנסת, לארבע או חמש ההצעות לסדר היום שהוגשו לפני שבוע, רחיפותן הוכרה על ידי נשיאות הכנסת והן יגיעו לסדר היום מחר. היות וראש הממשלה מסר הודעה בכנסת רק ביום חמישי, הרי מבחינה ממלכתית אי אפשר למסור הודעה שניה במקום תשובה להצעה להצעות לסדר היום. על כן אני מציע שההצעות לסדר היום תעלינה בכנסת, ובתשובה ראש הממשלה ימסור משהו שיכיל את רוב החומר העובדתי כפי שנמסר לנו היום, אולי היה רצוי גם להביא ציטטות מהדיעות שנבינו מאנשי "האל-פתח", כי הבמה הזאת היא במה עם הד רב והדברים יקבלו הד עולמי, אם יימסרו בכנסת מחר אחר הצהריים.

דשד י. גלילי;

מדוע לא ייערך הדיון בעקבות ההודעה של ראש

הממשלה מהשבוע שעבר?

דוד מ. בנין :

אפשר גם כך, אבל היות ויש טענות שמונעים הצעות לסדר היום על ידי ההודעה של הממשלה, וראש הממשלה מסר הודעה, אולי מוטב הפעם להשיב תשובה מפורטת על ההצעות לסדר היום.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אולי אפשר לבוא בדברים עם המציעים. בכל זאת מתנהל עכשיו ויכוח במועצת הבטחון, וגם המציעים עלולים להגיד משהו שאינו מתאים.

דוד מ. בנין :

עיקר כוונתי, שבתשובה מחר יובא חומר עובדתי לכנסת, ועל ידה יועבר לעולם כולו.

שר הפנים מ.ח. שפירא :

אינני רוצה להביע את דעתי לעצם העניין, כי הייתה החלטה המחייבת את כולנו, ובציבור צריך עכשיו כמובן, להגיד מה השגנו כמבצע הזה. אבל לא הייתי רוצה להתנחם לא בקלקיליה, ולא בסמוע, כפי שעשה שר העבודה כי כולנו זוכרים מה שהיה גם בצבא וגם במדינה. לא הייתי רוצה להגיד שזו הוכחה על מיבצע אדירים של הצבא שלנו. אני חושב ש-6 ימי המלחמה היו עדות מספקת ליכולת של הצבא שלנו, אינו זקוק לעוד דבר כדי להוכיח שהצבא שלנו יכול לעשות זאת.

השאלה היא מה עדיף, ובענין זה הדעות מחולקות כבר הרבה זמן, האם אפשר להעניש את אנשי ה"אל-פתח" על ידי העברת הגבול על ידי טנקים, או שאפשר לעשות זאת בצורה אחרת קצת, יתר התגוננות פסיבית, או לשלוח לשם קבוצות קטנות, ולא דוקא לאור היום, אלא בחשכת הלילה. כפי שאמרתי, בענין זה הדעות מחולקות. עוד לפני מלחמת ששת הימים היו דעות כאלו וכאלו. אצלי מתחזקת הדעה שיש ללכת בדרך השניה, לחזק עד כמה שאפשר את ההתגוננות הפסיבית, ויעלה הדבר כמה שיעלה.

הדמטכ"ל ח. בר-לב:

זה לא עומד בסתירה, אנחנו עושים גם זאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אצלי זה עומד בסתירה וכמה שלא יעלה - צריך ללכת

בדרך זו.

אבל יש כנראה חילוקי דעות גם בינינו ובין העולם. גם העולם אינו מבין דבר זה, ובשעה שיש גבול של שביחת נשק ויש הפסקת אש, לא צריכים לעבור אותו. כך אני מבין זאת, מה שלא תעשה איזו כנופיה שבאה אלינו. אני מאוד חושש שהירידים שלנו עלולים פעם להגיד: "רבותי, עד כאן, יותר לא תלכו, אחרת לא נוכל להגן עליכם בכל מקום שאחם רוצים". לא הייתי רוצה שנעמיד יותר מדי בנסיון את הירידים שלנו בעולם, וגם לא את עצמנו.

משום כך אני לומד כמה שקרה, שמוכרחים להפסיק את הענין הזה, לעבור בכוחות כאלה ובקורבנות כאלה את הגבולות, אלא להתרכז יותר בעניינים כאן, ובעניינים של התגוננות פסיבית. שמעתי שבכל זאת, במשך זמן קצר נהרגו על ידנו 50 אנשי "אל-פתח". זה אומר איזה דבר, ואם זה יהיה יותר חזק

ויותר מאורגן, זה עלול לעלות להם בדמים רבים.

אמנם על ידי כך לא נחסל את ה"אל-פתח" כשם שאנחנו לא מחסלים אותו על ידי זה שאנחנו הרסנו להם את כאראמה, אבל אני עדיין עומד בדעתי, שלעתיד יש לנהוג יותר ויותר מתינות בעניינים אלה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

לא השתתפתי בבירורים הסוקרמים, אבל אני מדבר כחכם לאחר מעשה. בתור שכזה אני רוצה לומר, אני יודע שאפשר לסמוך על האינפורמציה של אמ"ן, ואני יודע באיזו מידה אפשר לסמוך. לו אמ"ן היה מביא לפני המעשה את האינפורמציה ששמענו היום - רבים מאיתנו היו מטילים כאן ספיקות. מבחינה זו היתה למסע הזה, אשר הבהיר לנו כמו בפרוז'קטור בפני מה אנחנו עומדים בעתיד, חשיבות ממדרגה ראשונה. זה היה חוץ ממבצע העונשין שהוא נועד להיות...

שר החוץ א. אבן:

הייתי משתמש יותר במושג של פעולת מנע ולא פעולת

עונשין.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

אני מסכים לומר שבחור מיבצע של מנע, לו לאמריקנים כוויטנאם נודמנה "מציאה" כזאת של פעולת מנע - זה היה מעלה את סיכוייו של ג'ונסון.

מבחינה זו נדמה לי, אין לנו סיבה להתרעם על ההצלחה והייתי מציע שגם אלה בתוכנו, שמתייחסים בביקורת, וזה תל לא רק על השרים, אני למשל שמעתי שמשדר החוץ - זאת אני אומר באוזני שר החוץ - יצא בבקורת

די אינטנסיביות בענין זה. אינני חושב שזה תפקידו של משרד החוץ. תפקידו לומר מה שהוא חושב לפני המעשה, אחרי המעשה - תפקידו להסביר.

אני אומר ששמעתי שמשרד החוץ עושה זאת, ולא שר

החוץ.

אני יודע שקשה לנו להסתגל למחשבה של התגוננות פסיבית, שכבר השתחררנו ממנה עוד בשנות ה-30 ובזה היה כוחנו. כוחנו היה בזה שהשתחררנו מזה, אבל פה יש לנו עוד דרך ארוכה, ויכול להיות שנצטרך לחיות עם זה הרבה זמן. אבל המעלה של כוונות פסיבית פיסית - ובענין זה שמענו מה שאמר הרמטכ"ל - שזה מכביד עליהם, וכל הכבדה עליהם חשובה.

דו"ר י. גלילי :

ברצוני להציע הצעה. לי נראה גם בעקבות דברי השר שרף, וגם בעקבות שאר לחשים שהיו ובעיקר בשביל להקפיד על הערכה אמיתית של המבצע, נראה לי שראש הממשלה צריך לראות עצמו מוסמך, לאחר הדיון שהיה פה, כתוצאה משיבה זו, לפרסם הודעה - איני מנסח כרגע בדיוק את הנוסח - שהממשלה, לאחר ששמעה דין וחשבון מפורט על הפעולה הצבאית ולאחר שהוצגו בפניה המימצאים ותוצאות החקירה מברכת את צה"ל על הביצוע הנאמן של התוכנית המאושרת, ועל ההצלחה לשבש תוכניות דמים, ממש בטרם יצאו לפועל.

ראש הממשלה ל. אשכול :

היות שאנחנו יושבים כאן כוועדת שרים לענייני בטחון, שממנה לא מפורסמים, כיוון שיש לנו ישיבה שניה של הממשלה, נמסור ממנה הודעה וכמובן נכלול את הדברים האלה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זו היתה ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון בהשתתפות כל חברי הממשלה, ומותר להודיע שני דברים: שהיתה ישיבה של ועדת השרים לענייני בטחון, והיא קיבלה דין וחשבון מפורט על הפעולה הזאת. ואם הוועדה הגיעה למסקנה - מותר לפרסם את המסקנה הזאת. לאחרים אסור לפרסם על ישיבות הוועדה הזאת, אבל לממשלה מותר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

העולם יודע שוועדת השרים לענייני בטחון זו לא כל הממשלה, צריך להגיד שכל הממשלה יושבה כוועדת השרים לענייני בטחון? אני רוצה למסור ברכת חוק למשתתפים בפעולה והשתתפות בצערן של משפחות החללים, אני רוצה לעשות זאת בשם הממשלה, ונוכל לעשות זאת בעקבות הישיבה אחר הצהריים.

ביחס לפרסום הדברים, יתכן שצריך לבדוק את הדבר. הנה למשל, ביום ששי היו אצלי בבית שלושה אנשים צעירים, מחוגי הסטודנטים, והורגשה היתה קצת קשה, אבל למחרת, כאשר הם שמעו בשבת, ב"יומן החדשות" את פרטי הפרטים ברואיו, הם אמרו שזה דבר אחר, והם מתחילים להבין ולהעריך זאת אחרת.

358. סקירה

שר החוץ א. אבן:

אינני שרוי במצב רוח של סיכום, כי אם במצב רוח של מאבק מדיני שנפתח ועדיין נטוש, וצריך להתמודד עם סיכוניו ועם אתגריו, והמאבק הוא קשה.

זירת המאבק היא לפי שעה מועצת הכטחון ועלינו
 כאן להבין את אופי הרכבה. מתוך חמישה עשר חברים ישנם שבעה שהם למעשה מחוץ לכל
 אפשרות סבירה שלנו להשפיע על הכרעתם. חמישה מהם הן: אלג'ריה, פאקיסטן, הודו,
 ברית המועצות והונגריה, ששום נאום, שום תצלום ושום הודעה לא ישפיעו עליהם
 ולדאבנו יש להוסיף על כך את צרפת ואת סנזל, שאפשר להשפיע רק על דרגת
 הסתייגותן.

זו הזירה - וביקשתי את נציגנו להבהיר דבר זה
 מראשית המהלך - זה לא בית משפט, כי אם מוסד שאיננו מסוגל, אפילו היה רוצה
 להטות את מאזני הצדק. אולם עובדה היא שבפעם הראשונה מאז מלחמת ששת הימים
 נתונים אנו במערכה מדינית, כשידנו על התחתונה. בעשרת החודשים שקדמו למערכה זו,
 לא קיבלה מועצת הכטחון שום החלטה שאוייבינו היו רשאים לראות בה נצחון או לשאוב
 ממנה עידוד. הפעם יש סכנה כמעט ודאית שישחנה מצב זה.

החומרה נובעת רק בחלקה מהרכבה של המועצה כפי
 שתארתיה; היא נובעת גם מהמשך השמצותיה של ברית המועצות, אך הגורם המרכזי
 והמדאיג ביותר היא ארצות הברית כי היא לא עמדה אתנו בראשית המערכה הזאת, וגם
 בשעה זו אינני יכול לבשר שהיא עומדת איתנו - כי אם נוהגת בנו רוגזה ואדישות.

עובדה זו היא חשובה וחמורה, לא רק ולא בעיקר -
 וזאת אמרתי ביום ד', בישיבתנו - מבחינת הדיון המתנהל על התקריות הללו ועל
 הפעולות הללו, כי אם מבחינת ההשלכה האפשרית על דיונים יותר יסודיים העלולים
 להתנהל כלומר, על עצם בעיית מעמדנו המדיני, והתביעה הערבית והסובייטית
 לפינויים של שטחים.

כלומר, אם העמדה האמריקנית תישאר מסוייגת בדיון
 היסודי הזה, הרי התוצאה תהיה יותר חמורה מאיזשהו ניסוח שייצא או לא ייצא
 מהדיון הנדון. עלינו להבין כי גם עם תמיכה פעילה של ארצות הברית לא קל לנו

להחזיק מעמד במועצת הבטחון; אך בלי תמיכה כזאת אנו מופקדים לכל רוח עוינת.

עלי לציין כי ההופעה האמריקנית במועצת הבטחון עד כה אינה משקפת את מלוא חומרת המצב, כי ידוע לנו שההוראות והניסוחים שקיבל גולדברג מוואשינגטון היו יותר חמורים ופחות מאוזנים מהדברים שהוא השמיע וניסח. עובדה זו ידועה גם לנציגויות ערביות ואחרות, והיא תורמת כמובן לערעור מעמדו של גולדברג.

בימי ו' ובשבת, ביום ובלילה, הפעלנו גורמים מסייעים בוואשינגטון ובניו-יורק, כדי להמריץ את ארצות הברית להגנה יותר פעילה על עמדתנו. אין לי רושם כי הרוגז נובע ממחלקת המדינה בלבד. בשיחות עם גולדברג, סיסקו באטל ועם כמה מידדי הנשיא, מסתמנת תמונת הטיעון של ארצות הברית כלהלן: היא ודאי לא היתה מזדהה עם פעולה במימדיה, היקפה ומשך ביצועה של הפעולה זאת בשום מקרה, אולם ספק אם היתה מתנגשת אלמלא הגורם המיוחד שעליו מתעכבים כל אנשי שיחנו, וזה משחק במיוחד בדיווחים שקיבל בארבור מוואשינגטון, ועליהם הוא מסר לנו. המטענה של ארה"ב היא, כי חמש עשרה שעות לפני ביצוע הפעולה היא הציעה פחת שהיה צריך לדעתה להביאנו לפחות לשיקול מחודש.

אני לא אבוא להביא את כל טענותיהם ואת כל תשובותינו. הטיעון שלהם ברין ודברים אלה מתמצה בשלושה סעיפים:

(א) הם סבורים כי על ידי מלחמה ב"אל-פתח" תוך כדי מאמצי עקירתו היתה ישראל משיגה הישגים יותר גדולים במחיר מדיני ואנושי פחות גדול. אמנם הדברים הללו נאמרו לפני שגוללנו את כל יריעת המימצאים שקיבלנו בתוך המבצע.

(ב) פעילות מתרתית יכולה להיות מרוכזת רק מבפנים. על-כן, האפשרות לרובן את שלטונות ירדן להתמודד עם ה"אל-פתח" היתה לדעתה קיימת וראויה, לפי מה שגולדברג מוסר, לכמה ימי עיון ובדיקה משותפים.

ג) וזה העיקר, ולטענה זו יש השלכה על העתיד: - ארה"ב נחבצת למאמץ להגן על המערך הישראלי היסודי, כלומר הישארותה של ישראל בשטחים תוך מאמצים לחתור לשלום, והיא טוענת שהיא בודדה במערכה זו והיא אינה נהנית משום שיתוף מדיני-תכסיסי מצד ישראל.

את התלונה הזאת אנו שומעים מפי הנשיא עצמו
לאמור: (ציטטה באנגלית מתוך איגרת הנשיא ג'ונסון אל ראש הממשלה אשכול, מה- 21 במארס).

כלומר, ישראל היא לא "סטילייט" של ארה"ב וארה"ב אינה "סטילייט" של ישראל, ואם יש משימה משותפת, מדוע אין קולם נשמע מעולם?

אני חושב שכאן הבאתי את עיקר הטיועון שהם משמיעים באוזנינו. יש מידה מסויימת של הסתייגות שהובעה בשיחה עם באטל אתמול, לגבי הרצון לקבוע את התוצאות של הפעולה. הוא אמר לשגרירנו: "מוטב שנמתין, העובדות יוביחו מה תהיינה התוצאות לפעולה זו לגבי המערך במזרח התיכון". הוא אמר: "הימים האחרונים היו TROUBLED. יש לנו ספיקות רציניים אם נשיג את מטרותינו. יש לחכות כמה ימים ולראות מה תהיינה התוצאות, אולם לדעתנו, כל הפעילות הזאת, הטוריסטית ותנובתכם גם יחד - IS REGRETTABLE. ולבסוף הוא אומר שוב: יש לראות איך יתפתחו הדברים לגבי התוצאות כאזור, אבל מובע כאן הספק אם נפתרה בעיה כלשהי ואם אפשר לחזור על התרופה הזאת.

כאשר דיברנו עם גולדברג אמש על ניסוחים - עליהם אדוות לממשלה בהמשך דברי - ומדוע אנחנו חייבים לתבוע שארה"ב אפילו תהיה בודדה, חסרב לתמוך בשום החלטה כמועצת הבטחון, שאינה מעמידה במרכז גינוי פעולות "אל-פתח", הוא התפרץ ואמר: "קודם כל ארה"ב אינה שולטת במוסד הזה; שנית, אני רוצה שממשלתך תבין" - אלה דבריו של גולדברג לתקוע - ש"אם ממשלת ישראל נוקטת פעולה חד צדדית ללא התייעצות עם ממשלת ארה"ב ובמקרה הנדון על אף הפצרותיה של ואשינגטון, ארה"ב אינה יכולה לשאת באחריות המדינית". לדעתו פעולתנו עלולה

להביא לסיום שליחות יארינג. הוא חושש נפני כינוס מועצת הבטחון לדיון על המצב בכללו וקבלת החלטה יותר מורגשת בענין פינוי שטחים. הגדרת גולדברג היא, שנתערער מעמדה המדיני של ישראל, ואינו משוכנע כי נתחזק בטחונה.

יש הרבה דין ודברים. הוא אמר: אני לא אומר שצריך לא לנסות למנוע זאת, אבל אלו יכולות להיות החשובות וכו', כאשר ירדתי הנשיא מתייחסים פחות לעצם המיכצע מאשר לשאלה היסודית, האם יש אפשרות של שותפות חכסית מדינית בין ארצות הברית ובין ישראל בשנה זו, שתהיה שנה של פעילות מדינית סוערת.

כאן יש להם הרשימה שהם הקריאו באוזנינו, על פניות והצעות שהם פנו והציעו ולדעתם ההיענות היא אפסית ומוחלטת. וזו הרשימה שלהם: היה להם רעיון לגבי טיראן, שאפשר אולי לישראל להסתפק בשארם-א-שייך, על כך עניתי להם בשאלון והם מפרשים את השאלון שלי כשלילה מוחלטת. לגבי ירושלים הם בקשו RESRAINT, לא לעשות מעשים הפגנתיים אלא מעשים תכליתיים; להימנע מהצהרות ומפיצוצים. הם פונים כי אין יום בלי שתהיינה בו הודעות על הנושא הזה במקום הסתפקות בסטטוס קוו.

ובאותה רשימה, ענין הפליטים - הם ביקשו ג'סטא על רקע הרחבת איחוד המשפחות וחזרה סמלית של כמה אלפים. העיקר שלא רק שלא נענינו אלא לא נענינו כלל, ואפילו מבחינה נימוסית אין להם תשובה בענין זה. לא אמרנו "כן" ולא אמרנו "לא".

ועל הכל יודן. הם היו סבורים כי בימי ד' ו- ה' התחיל להיווצר מצב חדש, המבוסס על מדיניות של התמודדות עם ארגוני ה"אל-פתח", והם מודיעים אנב כך שאנחנו חיבלנו באפשרות של פעולה פנימית בירדן שהיתה משנה את המערך שם.

אני חייב לומר פה שהוויכוח שלנו אתם על רקע זה הוא הרבה פחות קל מכפי שהעמידו אותו כמה שרים המסתמכים על הודעות של חוסיין אחרי המעשה ואחרי הפעולה. העובדה שהוא לא שיבת אותו אחרי הפעולה, אינה עוזרת לנו בוויכוח הזה עם ארה"ב, על המצב שהיה ערב הפעולה. כאן הידיעות שלנו מאשרות את הידיעות שלהם. אני מצטט מסקירת אמ"ן, מה-20 לחודש, לאמור:

"האיומים והפעילויות הישראליות מחריפים את הניגודים הפנימיים ומזעזעים את נאמנות הצבא הירדני. מעולם לא היה מעמדו של חוסיין קשה כפי שהוא היום. חוסיין יפעל למען החזרת רסן השלטון לידי ירי הדחת היסודות הקיצוניים בשלטון ונקיטת מדיניות מפוכחת יותר ביחסים עם ישראל - כולל, בין היתר, דיכוי פח"ע".

דו"ח זה של אמ"ן שלנו מה-20 לחודש מוסיף

ואומר:-

"המלך חוסיין הורה על כינוס חירום של בית הנבחרים והסנאט ב- 21.3.68 בשעה 11:00. סביר שצעד זה קשור בהתפתחויות של מאבק בצמרת ובמדיניות כלפי ה"פחת". כתוצאה מההתפתחויות או המאבק עלולה לבוא נפילת חוסיין. במקרה של נפילת המשטר, אין זה מן הנמנע שאישיות כגון סולימאן נאבולסי ירכז בידיו את הממשל בשלב המיידני לאחר נפילת המשטר".

כלומר, מה שנאמר, שאם חוסיין יעדיף למנות את נאבולסי כראש הממשלה, זה ימנע את פעילות ה"אל-פחת" - זו היפוכה של האמת.

כאן הסקירה אומרת: "אין ספק שהמאבק שיבוא אחרי נפילת המשטר יעלה גורמים חדשים שמאליים וקיצוניים שיעבירו את ירדן לכיוון הגוש הפרו-מזרחי בעולם הערבי, תוך התקרבות לעמדה המצרית".

כלומר, אם אנחנו מנהלים את הדיון אתם, לא נוכל לומר שמה שמטרו לנו היה לגמרי מצוץ מן האצבע; נוכל לומר שסיכויים אלה קיימים גם עכשיו, אולי קיימים עכשיו במידה מוגברת. כלומר, לאחר שהוחלשו ארגוני ה"אל-פתח" יכולתו לפתח מדיניות כזאת, אם הוא רוצה, הוגברה ולא הופחתה. כאן אני מביא את הטענות, הדיון איננו פשוט.

זה הדקע למצב הפרלמנטרי במועצת הכטחון. אגב, גם יארינג שהיה בעמאן ביום ד' וחזר באותו יום, רצה לראות אותי עוד בו ביום, קיבלתי אותו מסיבות ידועות למחרתו. הוא ביקש פגישה כדי לומר לי שהוא סבור שריח של תמורה נודף שם לכאן או לכאן. על כל פנים, התמודדות חוסיין וה"אל-פתח" צפויה שם, הוא אינו מוכן להעריך ידו של מי תהיה על העליונה.

השר י. גלילי:

יכול להיות שהפעולה תציל את חוסיין.

שר החוץ א. אבן:

זה הטיעון שלנו; שאם זה רצונו מדוע אינו יכול

עכשיו להגשים אותו?

אני מתאר פה את הוויכוח שיש לנו אתם, לא יותר מזה, אנחנו עוד נשמע את הדיו. בארבור וחבריו אינם מקבלים את הטענה שהפניה היתה בשעה האחרונה. קודם כל הם אומרים, שהם לא ידעו שהיא האחרונה. שנית, מסבירים בארבור וגולדברג, שהם לא פנו ביום ב' או ג', אם כי ראו את התכונה, מפני שלא היה בידם שום נימוק, פרט לתקוות התאפקות, ואילו רק כאשר הם השתכנעו שאפשר להביא או שעומדת להתרחש התמודדות בין ה"אל-פתח" לבין שלטונות ירדן, ארה"ב ביקשה מאיתנו שניתן למהלך הזה להתברר, ולא נענתה. קיצורו של דבר הם מעמידים את הדגש לא על יחסי ישראל-ירדן, כי אם על יחסי ישראל-ארה"ב, ועל המסגרת והאופי של

הידברותנו.

לרגל המצב הזה ראינו צורך להשיב מיד לאיגרת שהגיעה מהנשיא ג'ונסון לראש הממשלה. אמנם האיגרת הגיעה אחרי הפעולה. אך היא חבעה וקיבלה תשובה. אני חושב שעלי להקריא את זה באוזני חברי הממשלה כי למעשה זה הטיעון, ואלה הם קווי הטיעון הכלליים שאנחנו נשמיע ברחבי העולם בימים הקרובים. וזוהי איגרת החשובה של ראש הממשלה לנשיא ארה"ב.

(קורא האיגרת).

באיגרת ישנו ציטוט של המשפטים האחרונים מאיגרת הנשיא ג'ונסון אל ראש הממשלה.

(ממשיך בקריאת האיגרת).

TOP SECRETסורי ביותר

DEAR MR. PRESIDENT,

YOUR MESSAGE ON THE SITUATION ACROSS THE JORDAN CEASE-FIRE LINES REACHED ME YESTERDAY MORNING, THREE HOURS AFTER OUR ARMED FORCES HAD COMMENCED THEIR ACTION AGAINST TERRORIST GROUPS.

I HAVE ALWAYS FELT ABLE TO TELL YOU IN PERFECT FRANKNESS OF THE MOTIVES WHICH GUIDE OUR DECISIONS. IT IS IN THAT SPIRIT OF CONFIDENCE THAT I REPLY TO YOUR IMPORTANT MESSAGE.

ON 16 FEBRUARY, KING HUSSEIN PROCLAIMED HIS INTENTION TO SUPPRESS TERRORIST ACTIONS AGAINST ISRAEL. SINCE THEN, THE FOLLOWING THINGS HAVE HAPPENDED: 37 TERRORIST RAIDS FROM JORDANIAN TERRITORY HAVE TAKEN PLACE AT HEAVY COST OF LIFE AND LIMB TO OUR CITIZENS. EXTENSIVE DAMAGE HAS BEEN DONE TO PROPERTY AND INSTALLATIONS. A SENCE OF PHYSICAL INSECURITY HAS BEEN CREATED AMONGST A POPULATION SORELY TRIED BY GRIEF AND LOSS IN THE RECENT WAR. AND AS A CLIMAX, THERE CAME THE HORRIFYING EXPERIENCE TO WHICH SCORES OF OUR CHILDREN WERE SUBMITTED IN THE GRUESOME ATTACK ON THEM AT BEER ORAH ON 18 MARCH. THUS, AFTER 16 FEBUARRY, THE SITUATION WHICH KING HUSSEIN PROMISED TO REMEDY BECAME MUCH WORESE.

THE NEW AND MOST ASTONISHING DEVELOPMENT WAS THE EMERGENCE OF THE FATAH GROUPS FROM CLANDESTINE STATUS TO OPEN, BLATANT, ORGANISED AND VIRTUALLY LEGALIZED OPERATIONS UNDER KING HUSSEIN'S VERY EYES. IN CAMPS AT KARAMAH AND AT SAFI HUNDREDS OF THESE MEN IN UNIFORM MOVED ABOUT, TRAINING AND PREPARING FOR MURDER AND SABOTAGE IN ISRAEL TERRITORY, A FEW KILOMETERS ACROSS THE FRONTEIR, WE RECEIVED THE MOST AUTHENTIC AND PRECISE KNOWLEDGE OF DARING PLANS FOR ATTACK IN SPRING AND SUMMER. THEY AIMED AT CENTRAL AND SENSITIVE TARGETS. IF THEY HAD CARRIED THESE OUT, HOW COULD I AND MY ASSOCIATES, WHO HAD PRIOR KNOWLEDGE OF THEM, HAVE HELD UP OUR HEADS BEFORE OUR NATION, BEFORE OUR OWN CONSCIENCE AND BEFORE THE FAMILIES OF THOSE WHO WOULD HAVE FALLEN? NOBODY, MR. PERSIDENT, HAS MORE EXPERIENCE THAN YOU OF THE ANGUISH INVOLVED IN SUCH DIFFICULT DECISIONS IN WHICH YOU CAN ALWAYS COUNT ON ISRAEL'S UNDERSTANDING.

THE LEADERS OF JORDAN WERE TOLERATING AND SOMETIMES ENCOURAGING THE OVERT STATIONING ON THEIR TERRITORY OF A SECOND ARMY OPENLY WORKING FOR THE VIOLATION OF ISRAELI SECURITY AND OWING NO OBEDIENCE TO THE CEASE FIRE OR ANY OTHER INTERNATIONAL OBLIGATION. OUR LIVES WERE INSECURE, OUR ROADS UNSAFE. A TERRORIST ORGANIZATION WHICH THREATENED BOTH ISRAEL'S SECURITY AND JORDAN'S INDEPENDENT EXISTENCE WAS BRINGING JORDAN AND ISRAEL INTO HEAD ON CONFLICT.

I CANNOT SEE WHY A BLOW STRUCK AT THE FATAH SHOULD IN ITSELF CAUSE ANY REGRET TO ISRAEL, TO KING HUSSEIN OR TO THE UNITED STATES. ON THE CONTRARY, OUR COMMON INTEREST FOR PEACE AND SECURITY HAS BEEN ADVANCED THROUGH THE WEAKENING OF ONE OF THE CHIEF OBSTACLES WHICH STOOD IN THEIR WAY. IT WOULD CERTAINLY BE DESTRUCTIVE IF THE UNITED NATIONS WERE TO EVADE STRONG CRITICISM OF THE EL FATAH OPERATIONS FROM JORDAN. THIS WOULD BE TANTAMOUNT TO INVITING THE REORGANIZATION OF FATAH CAMPS. THE PSYCHOLOGICAL AND THERFORE THE POLITICAL EFFECTS IN ISRAEL WOULD BE INCALCULABLE.

I TOOK STRICT MEASURES TO ENSURE THAT THE OPERATION SHOULD BE DIRECTED AGAINST THE ARMED TERRORISTS, AND THAT CIVILLANS, WOMEN AND CHILDREN SHOULD NOT BE HARMED. THIS HUMANE RESTRICTION COST ISRAEL A HEAVY PRICE IN LIFE AND LIMB. I THINK THAT KING HUSSEIN SHOULD UNDERSTAND THIS JUST AS HE SHOULD KNOW THAT OUR TARGET WAS NOT THE JORDAN ARMY, BUT A TERRORIST GROUP WHICH WAS MAKING THAT ARMY'S AUTHORITY AND PURPOSE IRRELEVANT. NEVERTHELESS I MUST POINT OUT THAT THE JORDAN ARMY HAS SOMETIMES SURRENDED TO THE FATAH PRESSURE, AND SOMETIMES GIVEN AID AND COVER TO ITS OPERATIONS.

I APPRECIATE YOUR EFFORTS, MR. PRESIDENT, TO INFLUENCE KING HUSSEIN TOWARDS MAKING A MAXIMUM EFFORT TO SUPPRESS TERRORISM. I BELIEVE THAT HE NOW HAS AN INCREASED CAPACITY, FIRST TO CONSOLIDATE THE CEASE FIRE AND THEN TO MOVE TOWARDS A NEGOTIATED PEACE. THESE PROSPECTS REQUIRE THE MAINTENANCE IN THE FIELD OF THE U.N. MISSION LED BY AMBASSADOR JARRING. OUR FOREIGN MINISTER, MR. ABBA EBAN, HAS ALREADY TOLD DR. JARRING THAT WE STILL ACCEPT HIS PROPOSAL FOR PEACE CONFERENCES WITH THE ARAB STATES IN NICOSIA, AND WILL WORK WITH HIM PATIENTLY TO HELP HIM SUCCEED IN HIS MISSION, DESPITE NASSER'S IRRESPONSIBLE REJECTION OF THIS PROPOSAL. IN THE MEANTIME, AMBASSADOR JARRING HAS ACCEPTED OUR INVITATION TO COME TO JERUSALEM TODAY TO CONSIDER SUGGESTIONS WHEREBY HE MIGHT BE ABLE TO CONTRIBUTE TO THE RELIEF OF THE IMMEDIATE TENSION BETWEEN ISRAEL AND JORDAN.

I AM CONVINCED THAT THIS IS AN HOUR NOT ONLY OF TENSION BUT ALSO OF OPPORTUNITY. IF WE SEIZE IT, WE CAN YET ADVANCE THE COMMON PURPOSE WHICH THE UNITED STATES AND ISRAEL HAVE BEEN PURSUING IN SUCH CLOSE AND FRANK COOPERATION.

YOURS SINCERELY,

LEVI ESHKOL

הדברים הללו נמסרו לו אתמול, ואני מניח שהם משמשים חומר לעיון עכשיו, וזה הטיעון יחד עם המימצאים המופצים עכשיו גם בין שאר המשלחות.

יש כבר רושם שיש התאוששות מסויימת אחרי פתיחה מאוד מרה ועויינת. קודם חשבתי שיש לנו ענין לקצר ענין זה ולנתק אותו, לבל יגלוש הדיון לבעיות הכלליות יותר, שאין לנו שום ענין להביא אותן לדיון באותו מוסד. שותחתי עם השגריר תקוע בטלפון אתמול, ולשנינו יש רושם שיש לנו ענין שזה לא ייסתב בעיקר שמאליק, הנציג הסובייטי, הרחיב את היריעה מאוד, הוא לא התייחס לזה אלא שאל את השאלה: "מה הם עושים שם בכלל בשטחים הללו?". ישנה חלטה של מועצת הבטחון שדרשה שהם ייצאו משם, ועל זה ענה לו נולדברג, שהוא יושב שנה וחצי במועצת הבטחון ואינו יודע שיש החלטה כזאת, הוא יודע שיש החלטה על כינון שלום, ואותה החלטה כוללת כל מיני דברים. היתה בזה הכרזה חיובית של הפירוש האמריקני לאותה החלטה, אבל הכיוון הסובייטי ברור, לנצל את התנופה הזאת כדי להביא את מועצת הבטחון לידי כניסה לעובי הקורה של הבעיה הכללית. ולכן, אם יש תכסיס אמריקני-אנגלי לפזר את מועצת הבטחון מבלי שתתקבל החלטה חדשה, בין אם יהיה נינוי או לא יהיה גינורי, יש לנו ענין בזה, ויש לי רושם שעל ידי יום נוסף אפשר לשפר את האיזון.

המצב הפרלמנטרי של מועצת הבטחון הוא כלהלן: הוגשה הצעה אלג'ירית-פאקיסטנית, המתעלמת לחלוטין מכל ההתגרויות, ובאה להוקיע את הפעולה של צה"ל.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

היה גם איום בסנקציות?

שר החוץ א. אבן :

איום בסנקציות, אם יחזרו הדברים הללו.

כנגד זה יש הצעה שניסת גולדברג, שיש בה בקורת

גם על פעולה צבאית, לא על ישראל, ובמקום הסלים: CONDEMNIS ISRAEL הוא מציע לכתוב:

"DEPLORES ALL VIOLENT INCIDENTS AND OTHER VIOLATIONS OF THE CEASE-FIRE AND DECLARES THAT MILITARY REPRISALS AND OTHER GRAVE VIOLATIONS OF THE CEASE-FIRE CANNOT BE TOLERATED AND THE SECURITY COUNCIL WOULD HAVE TO CONSIDER FURTHER AND MORE EFFECTIVE STEPS AS ENVISAGED IN THE CHARTER TO ENSURE AGAINST REPETITION OF SUCH ACTS."

ויש בה גם גינוי על מעשי חבלה והסתננויות.

להצעת אלג'יריה-פאקיסטן היו שלשום כנראה לפחות

שבעה קולות מובטחים: אלג'יריה, פאקיסטן, הודו, ברית המועצות, הונגריה, סנגאל וצרפת, ושני מהססים: פורמוזה וחבש, שיש סכנה שיצביעו אם אין ברירה אחרת.

שר הדתות ז. ורהפטינג :

גם חבש?

שר החוץ א. אבן :

היא הודיעה שאם זוהי ההצעה היחידה - היא תצביע.

להצעת ארה"ב לא היה שום רוב. במצב זה של קפאון באו האיסטאנים והערבים בקשרים עם הקבוצה המוגדרת כפרו-ישראלית: ארה"ב, בריטניה, דנמארק, קנדה, ברזיל ופאראגוואי - במאמץ להגיע לקונצנזוס. הם גיבשו איזה קונצנזוס ב-01:30 כלילה, והוא הובקע אלי, אבל לא יכולתי עם כל הרצון הטוב, להבחין שום הכרל בין הקונצנזוס לבין ההצעה האלג'יראית-פאקיסטנית, ולא גיליתי חכם בשפה האנגלית שיכול היה לגלות הבדל. זה לא קונצנזוס, זו כניעה של המערב להצעה האפרו-אסיאנית.

אתמול שלחנו איגרות לכל שרי החוץ בבירות המערב, ואמרנו: "תנו לענין האלג'ירי-פאקיסטאני לעבור, אז יש ששה נמנעים, מאשר תתנו ידכם למסמך שאין בו זכר כלל להתנריות שקדמו לפעולתנו, והן החוליה ראשונה בשרשרת זו. דיברתי עם בארבור בענין זה והרעשנו עולמות רבים.

כאמור, יש כנראה התאוששות מסויימת המתבטאה בשני דברים: האמריקאנים פעלו בטאווי ופורמוזה ניתקה עצמה מההצעה האלג'ירית-פאקיסטאנית, וזה החליש את החזית הזאת, כי עכשיו אינם יכולים לומר: "יש לנו תשעה קולות, אנחנו שואפים לקונצנזוס". וזה כנראה גרם לכך, שאלג'יריה ופאקיסטן בחפזן מבייש לקחו חזרה את המיסמך, שמא יתברר שאין לו אלא שבעה קולות. לא ירצו להעמיד דבר זה להצבעה ועכשיו מתנהלת פעולה המכוונת להשיג את הקונצנזוס כנראה.

גם הערבים אינם רוצים לפלג את הבית, ושוב האוירה היא, שההחלטה שאמריקה תימנע עליה, אינה נכס גדול, וההתמקחות נמשכת. אולם גם כל מה שמציעים המערביים על צד של איזון, אינו יכול להשביע את רצוננו, או לספק את יסודות הצדק היסודיים ביותר. אינם רוצים לומר "אל-פתח" ואינם רוצים

להצביע אלא באופן כללי: DEPLORES ALL VIOLENT INCIDENTS AND OTHER
VIOLATIONS OF THE CEASE-FIRE.

כלומר, כאשר הכוונה ל"אל-פתח" נמנעים מלפרש במה
דברים אמורים, אבל כאשר מדובר בפעולתנו - אומרים: "המדובר בפעולה צבאית בתאריך
זה וזה". אבל כאשר מדובר על פעולות החבלה וההתגרויות - זה מסך עשן, מדברים על
פעולות אלימות אחרות, ואנחנו מוסיפים לומר שלא נשלים עם זה.

שגרירינו פנו אתמול לידידים בבית הלבן ותובעים
איוון. על רקע זה באה ההתפרצות של גולדברג: א) אני לא הרכבתי את המעצמה הזאת
עם פאקיסטן ואלג'יריה, יש עובדות פרלמנטריות, זה לא בית משפט. ב) מה הלחץ הזה,
לעומת הדרך שאחס נוהגים בה כאשר אנחנו פונים אליכם? אתם לא עונים ויש איוזה
התמרדות נגד הלחץ.

אולם אחרי כל הדברים הללו הגיע מיבוק הבוקר,
שגולדברג ממשיך התייעצויות, והוא סיכם את עמדת ארה"ב כלהלן: א) ימשיכו לתבוע
איוון בסעיפים האופרטיביים של ההחלטה, הרושם שלו, שמשלחות אחרות בקבוצה
המערבית מוכנות להסתפק באיוון במבוא: ב) במקרה ולא יצליחו ותוגש החלטה -
יימנעו עליה.

הם נהנים מעזרה גדולה של בריטניה, ושם התגובה
בדעת הקהל היתה אולי החיובית ביותר כלפינו, וגם ההודעה של משרד החוץ היתה
הוגנת. כלומר, אין לי הרגשה שאנו החמצנו משהו על ידי החלפתו של ג'ורג' בראון.
האמריקאים אומרים שדנמארק היא הנאמנה ביותר למאמץ לעזור לישראל, אם כי יש
ענין, שמבחינה הסברתית נצטרך לשים לב לו.

דנמארק מפנה את תשומת לבנו להלך הרוח באירופה.
בכל פעם שהמלה הזאת, OCCUPATION, נשמעת, ושם המושג הוא, שאם יש לך הזכות או
המזל של הנצחון ואתם שולטים בעם אחר - אין OCCUPATION בלי RESISTANCE, כאילו

הדברים הללו כרוכים זה בזה. אני מניח שלזה התכוון גם השר כרמל בדבריו.

יש נטיה להניח שמצבים כאלה הם תופעה בלתי נמנעת או פועל יוצא של מצב כזה. נפגשתי בשבוע שעבר עם 130 חברי ה"רסיסטנס" מצרפת, ועד עלות השחר דיברנו על נושא זה. הם ביקשו לדון בנושא זה: "כיצד להפריד במצב שלכם לעומת מצב הערבים, ולא להדביק לזה את המילון והמושגים של "רסיסטנס". הסברתי מה שהסברתי, לא אחזור על הטענות. אמרנו ש"רסיסטנס" בעיקרו זה שחרור, פה יש מאמץ לחסל שחרור שהושג על ידי עם. הרוח היתה טובה, אולם הצורך שחשו להציג לי את השאלה הוא מאלף.

עבשיו משהו על דעת הקהל בעולם. רוב העתונים והשידורים, פרט לארצות הקומוניסטיות, מגלים הבנה למניעי הפעולה הצבאית ביום ה', הגם שלא כולם מצדיקים את היקפה ועוצמתה. וכמעט כולם כאחד סבורים שפעולה זו, שבה שילמה ישראל מחיר דמים לא קטן, לא תפתור את בעיית החדירה והחבלנות של "אל-פתח". המאמרים הראשיים בעתוני ארצות הברית ואירופה, רובם ככולם מציינים את המבוי הסתום שאליו נקלעו הדברים במזרח התיכון, והתסבוכת הקשה המקדירה את שמי העתיד בשאלת השלום ובסיכויי הצלחת שליחות יארינג. חלק מן העתונים ביחוד בארצות הברית מאשים את ברית המועצות ואת נאצר בהידרדרות ובהחרפה של המצב תוך ציון ההנחה שהמלך חוסיין, שהיה נכון מצדו להסכם עם ישראל, כפות על ידי נאצר שאינו מרשה לו לעשות זאת. כמו כן מציינים רוב הפרשנים את מצבו הנואש של חוסיין אשר נקלע בצורה אומללה ללא מוצא, בין נאצר וארגוני הטרור מחד לבין ישראל התובעת ממנו התשלטות על ארגוני הטרור באיזור הגבול, מאידך.

יש לציון שעתוני ארצות הברית, אנגליה, איטליה, שווייץ, קנדה וחלק מעתוני צרפת ורוב עיתוני דרום אמריקה נקטו עמדה אוהדת ברורה לישראל בתגובותיהם למאורעות יום ה' (זאת לפי דיווחי הנציגויות שנתקבלו כאן עד מוצאי שבת). בעתונים אלה, הן בדו"חות על הפעולה, והן במאמרי המערכת, מדובר בדגשים חזקים על מניעי הפעולה, היינו פעולות הטרור והחבלה המרובות בשבועות האחרונים, לרבות כמובן מיקוש אוטובוס התלמידים בכאר אורה וכן על אזהרותיה

המרוכבות של ישראל ופניותיה לאו"ם ולמעצמות בהתרעה על ההידרדרות והסכנות הנוצרות מפעולות "אל-פתח", אזהרות שממשלת ירדן וראשי ארגוני הטרור לא שעו אליהן.

התגובות הנ"ל הובעו בארצות הברית, אירופה ואמריקה הלאטינית על ידי גדולי העתונים, תחנות השידור והטלוויזיה. במשרדי הטלוויזיה רבים אף הציגו את תמונות האוטובוס הממוקש בשבוע שעבר. לעומת זאת, יצאו מספר עתונים במדינות אלו, בייחוד בצרפת והפעם באופן כולט בהולנד ושכדיה, בחריפות נגד הפעולה, ובכך הצטרפו אף כי בטונים נמוכים יותר, לגיבוי הכללי בעיתונות הקומוניסטית.

זו סקירה של קצין העתונות במשרד החוץ, הוא מוסיף ואומר: "אציין במיוחד לטובה מאמרי מערכת ב"וואשינגטון פוסט", "שיקאגו דיילי ניוז", "ניו-יורק טיימס", "נייא ציורכר צייטונג" בשוויצריה, "אסטרו דה סאן פאולו" בבואזיל, "דיילי ניישן" בקניה, ו"אקרופוליס" ביוון. כלומר, כמעט בכל הארצות היו מאמרים חיוביים. בסוף הוא מוסיף: "עלי לציין שבמספר ניכר של ריווחי עתונות על פעולת יום ה' מסופריהם בישראל, מודגש שאף בציבור הישראלי שוררת הפעם תמיהת מועקה בשאלה, האם הצדיקה הפעולה את מחיר הדמים שלנו והאם היתה יעילה גם מבחינת עתיד פעולות ה"פתח"?

עובדה זו ודאי תחייב אותנו לפעולת הסברה נוספת בימים הקרובים בקרב עיתונאי החוץ."

היתה גם כתבה של פרון ב"ניו-יורק טיימס", שבה הוא מסר על הלכי רוח כאלה. הוא התהלך בירושלים ביום ו', אסף רשמים וכתב מה שכתב.

בוויכוח הזה שנפתח ונמשך עם המעצמות, בעיקר עם ארצות הברית, יש דאגה אחת שמקננת בלבנו, שתיווצר מיתולוגיה של איזה מיבצע שלילי שהשתקפותו היא חיסול השליחות של יארינג. לא אדבר עכשיו על השליחות של יארינג מלכתחילה, אבל לנו יש ענין שלא תחוסל עכשיו, על מנת שהחיסול לא ייוחס לנו. זו מגמה חשובה, ולשם כך עשינו אתמול את כל מה שאפשר, כדי להחזיק אותו בתמונה. הזמנו אותו אתמול. אמרנו בטלפון, ששיחתו אתי היתה חטופה, נאלצתי ללכת לישיבת הממשלה, אולי נמשיך בשיחה, ובעיקר שהוא יבין רקע זה של ה"אל-פתח" כי יש לזה השלכה על שליחותו. ראש הממשלה לא נפגש אתו זה חודשים, היה רוצה לחדש את היכרותו ולהסביר לו את הצדדים המדיניים והבטחוניים, ואולי נגלגל כמה הצעות, איך להסביר את המצב.

הוא נסע מיד ובא מיד בחזרה, ועצם בואו היה סנסציה בינלאומית, אם משהו ייצא מזה - אינני יודע. שוב העמדנו אותו על הצורך שאם באמת לחוסיין, כפי שהוא אמר לנו, לדעתו יש לו ענין מוגדר לחיסול הכנופיות עליו לבוא בדברים אתנו באופן רציני בשפה שלו, בצורה שכל אחד מאיתנו יוכל לומר את אשר הוא יודע ואת אשר הוא חושב.

הוא כנראה מעוניין בשליחות כזאת, אך הוא חייב להתייעץ עם המזכיר הכללי.

פה עלי לומר משהו על קצף שעלה באותו כיוון. הירדנים מנסים להתחמק מענין זה של פגישה. כיצד מתחמקים? - על ידי זה שמעמידים את זה במסגרת שאנחנו מסרבים לה. לאחר שאו"ם אמר להם: אותה הצעה שהעברנו לישראל, אנחנו מעבירים לכם, תבואו לפגישה בכל מקום, וגם ישראל קיבלה הצעה זו - מה קורה לדבר זה? הם, כדי להיחלץ משאלה זו, אמרו: קודם כל קרה מה שקרה ויש רגישות וכו'. בעבור איזה זמן מתוך חשש שיירשם שהם ענו בשלילה הם פנו באופן רשמי וביקשו לכנס את ועדת שביחת הנשק. אנשי האו"ם כאן הבריקו במבוכה גדולה, שעליהם להייעץ באורים ובתומים בניו-יורק. אמר האורים והתומים, כאנץ': אין לכם ברירה, ואז הוא פנה, ואו-תאנט הוא כנראה הגורם המדיני היחידי בעולם שטוען

לקיום ועדת השביתת הנשק. כיוון שאנשי האו"ם כאן כפופים לאו-חאנט, אמרו להם: אם הם פנו בבקשה לכנס את הוועדה, תזמינו, יבואו או לא יבואו. וכך קורה שנציג או"ם בוועדת שביתת הנשק עם ירדן מזמין אותנו בחגיגות רבה לבוא לישיבה זו, ואותה הזמנה נשלחה גם לירדן.

על זה ענינו: א) אין דבר כזה, ועדת שביתת הנשק אינה קיימת, וביקשתי משהגריד קומיזי לומר לו שאנחנו בעתיד נחזיר ללא חשובה במעטפה, כל מיסמך שהמלה "שביתת נשק" מופיעה בו, ונעמיד אנשים בגשר אלנבי כדי למנוע שקצינים יורדניים כלשהם יעברו בלי הסכמתנו, על כל פנים, לא נבוא לוועדה זו.

בול נבוך לקבלת חשובה זו, אבל המניע להתפתחות זו הוא הרצון הירדני לחסל את הסכמתם הקודמת לפגישה זו.

לא אלאה את הממשלה בכל דקדוקי הניסוח, אני סבור שעלינו להבין שמה שיתקבל לא יהיה צודק ולא יהיה חיובי. ונציגנו יאמר לאחר מעשה, ששוב אותה מועצת הבטחון אשר במאי, למרות הרצון הטוב של כמה מחבריה, גילתה אפס אונים כזה, שלא יכלה למנוע את המלחמה, שוב עקב ההרכב, יחסי הגושים והמעצמות, לא עמדה במבחן, למרות רצון כמה מחבריה. מה שיצא מתחת לידה - אין לו משקל מוסרי. לא אנסח עכשיו את ההודעה, הנציג שלנו על כל פנים יביע הסתייגות זו, ואפילו לחצנו יימשך, אמנם יהיה גרעין של התייחסות להתגרירות, אבל ברור לי שלא יהיה חוש מידה. אם נוכל להביא להימנעות אמריקנית של מה שיתקבל, אני אראה בזה הישג, כי אולי בעקבותיהם ילכו הבריטים, דנמארק וקנדה. אם הדיון הזה יימשך אוכל מתר לשוחח על כך שם שר החוץ הבריטי, סטיוארט, בענין זה.

לגבי הפעולה שלנו לעתיד בתחום ההסברה הכללית, אני מייחס חשיבות רבה להעלאת הענין של ה"אל-פתח" ותוכניותיו למרכזה של דעת הקהל העולמית. לפרסם ביד רחבה וללא שום קמצנות את כל הדברים שיש להם סימוכין, אן שאנחנו חושבים שיש להם סימוכין. שמעתי שמסיבת העיתונאים אתמול עשתה רושם רב

על העיתונאים והיא יכולה לשמש חלק מההסברה הממשית שלנו. אבל שוב, כפי שאמר לי אותו איש שהיה במחנות ה"אל-פתח" לפני יומיים, ואשר נתארח אצל הקצינים שם, ראש לשכת ה"ניוז וויק" באירופה, הוא אומר שאינו חושב כי הופעת האנשי ה"אל-פתח" במסיבת העיתונאים עזרה לישראל. הם עשו רושם של אנשים כנים, פטריטיים שהתגייסו ל"רסיסטנס"; מסכנים שנחפסו, ואפילו אמרו דברים על תוכניות מדיניות ועל כן עלינו לשקול מבחינה פסיכולוגית אם זה רצוי. עובדה שהיה ביניהם סורי צעיר שיכול היה לא לסכן את עצמו, והוא סיכן את עצמו על "קדושת השם" שלו. עלינו להביא זאת בחשבון. זה בתחום הסברה הכללית. אשר לתחום יחסי ישראל-ארה"ב אני חושב שיש להיענות להצעת באטל. מדוע נדריין עכשיו על התוצאות? ימים יגידו, אם אמנם אנו חושבים שהדברים האלה לא יקרו, לא תחוסל שליחותו של יארינג, לא יתמוטט משטרו של חוסיין, לא ישתלטו הסובייטים מעבר לירדן, אם דברים אלה יקרו, אז בלאו הכי הם אומרים, זה יהיה לטובתם. אבל יש רושם שדברים אלה לא יקרו כפי שאחרי מיבצע סמוע לא קרה אף חלק ממה שטענו אז, עלינו להתרכז במצב פרלמנטרי, ולהבטיח ששליחות יארינג תוסיף להתקיים, וכאן לאמריקנים יש משקל רב.

יארינג אינו רוצה להתחסל, הוא רוצה לשבת עד עבור זעם בניקוסיה, ואחר כך למצוא את דרכו לפחות לעמאן. מאידך, מקורות מערביים מוסרים שנאצר מאוד רוצה לחסל עניין זה. הוא חושב שעניין יארינג היה לו לרועץ, וישראל הצליחה להשתלט על המעור הזה. אם הוא יכול לחיות בלי יארינג - מוטב שלא יהיה איזה מתחרה שיציע לו להיכנס למשא ומתן.

על המצב באירופה כבר אמרתי משהו. לגבי אמריקה הלטינית, יש עניין אחד שועדת השרים לענייני בטחון תצטרך לדון בו. שגרירנו בארגנטינה כותב היום, שהוא רואה התערעורות מוחלטת של מעמדנו ביבשת, לרגל פירסום הספר של איסר הראל. "הספר יעורר מחדש את הגל הפאשיסטי-נקמני", כמה אישים מרכזיים יועמדו כצרה וכו'. אנשינו ביבשת רואים חזות שחורה מאוד לגבי היחסים עם היבשת כולה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני אמרתי לשר החוץ, שאם הוא מערער על ההחלטה שהיתה, אני מוכן להביא זאת עוד הפעם לועדת השרים לענייני בטחון או לממשלה כולה.

דנשד י. גלילי:

אני הצעתי אז להעביר את העניין לממשלה כולה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עכשיו כבר מאוחר?

דנשד י. גלילי:

אינני יודע.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זה לא מאוחר.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אם זה לא מאוחר, אני מציע להביא את העניין

לממשלה כולה.

שר החוץ א. אבן :

אולי אקרא בפני חברי הממשלה את מכתבו של שגרירנו בארגנטינה אלי. הוא היה כאן לפני איזה זמן ועורר את הבעיה, ואמרתי לו: "אולי אתה מפריז, כאשר תחזור לארגנטינה תברוק ותשלח לי את חוות דעתך". הוא שלח לי עכשיו את חוות דעתו:

"אני למד כי בתיבור זה נמסר תיאור מהימן של ביצוע החטיפה, שמות העוקבים ומשחפי הפעולה (בעיקר יהודים) שסייעו לנו ללא סייג בגילוי הצורך וחטיפתו. ברור כי אפשר יהיה לגלות אנשים אלה ללא קושי (גם אם יתפרסמו כשמות בדויים) והתוצאה: הבאת נזק חמור להם אישית, וגרימת צרות בלתי משוערות לקהילה היהודית והעיקר - ליחסינו הלא קלים עם ממשלת ארגנטינה ועמה.

(א) הספר יעורר מחדש את הגל הפאשיסטי-נקמני ויגביר את הפעילות האנטישמית של התוגים הלאומניים, עד כדי נסיונות מעשי אלימות חמורים ביהודים, בקנה מידה רחב. הדבר אינו קשה כל כך בקונסטלציה המדינית הנוכחית, שעה שבאש המשטר הצבאי מצויים אלמנטים לאומניים שאינם מצטיינים באהבת ישראל. עוד בימים אלה מציירים סיסמאות על קירות הבתים (לאו דוקא בפרבריה הנידחים של העיר) הקוראות לנקם ביהודים וב ישראל על חטיפת אייכמן והמתתו. ציור צלבי קרס על בנייני ציבור יהודיים, חילול בתי קברות יהודיים, שיגור מכתבי אישום לאישים יהודיים הם מעשים רגילים, לא נדירים. התנועה הניאו-נאצית "טקוורה" שהרימה את ראשה במשטר הנוכחי, וחוגים לאומניים אחרים, יחד עם פעילי משרד הלינה הערבית ינצלו את הספר כ"בסט-סלר" שלהם, והגברת תעמולתם הארסית נגד ישראל, נגד התנועה הציונית ונגד הקהילה היהודית (שאותה יציגו כ"גייס חמישי" במדינה) בקנה מידה הרבה יותר רחב מכפי שידענו בתקופת הפרשה בימי משטרו הדמוקרטי של פרונדזי.

(ב) הספר יעביר את יחסינו עם ארגנטינה, דווקא כשעה שזו מצליחה לבצר את מעמדה כבעלת משקל ביבשת, בזירה הבינלאומית, ולהוטה כל כך לשחק תפקיד נכבד גם בענייני ישראל-ערב, (כפי שעשתה בימי עצרת החירום האחרונה ובדיוני מועצת

הבטחון). הצנזורה הישראלית לא תוכל לטעון כי "אין בפרסום הספר משום פגיעה בבטחון המדינה", שהרי פגיעה חמורה באינטרסים המדיניים של המדינה לגבי ארגנטינה, עם השלכה ישירה ליתר ארצות אמריקה הלאטינית, כמוה כפגיעה בבטחון המדינה.

כן לא נוכל לטעון לאחר הפירסום, את הכלל המקובל כי "אצלנו קיים חופש התבטאות" ועל ידי כך לנער את חוצנו מן העניין. כלל זה לא יחול על מחבר הספר המוכר כראש ה-ש"ב הישראלי לשעבר, בעת הפרשה, ועד מהימן לה ביותר, כלומר בהיותו עוד עובד מדינה ונתון למשמעת ומרות המדינה וכל הנובע מזה.

המסקנה:

לעורר מחדש "פרשת אייכמן" בארגנטינה יהיה בבחינת "שגעון" מדיני הרה-אסון. וברצוני לחזור, בשורות אלה, על בקשתי לעשות כל שיש ביכולתך למען מניעת פרסום. אני מושה לעצמי לומר זאת, לא רק משום היותי בעת שגריר ישראל במדינה זו, כי אם מתוך הרגשת אחריות לעתיד יחסינו עם ארגנטינה ועם ארצות היבשת ומתוך חרדה עמוקה לגורל ישוב יהודי זה, אשר הוכיח את מסירותו ונאמנותו לישראל ללא סייג, לא רק במלחמת ששת הימים, כי במשך כל תולדותיו".

שר האוצר פ. ספיר:

כאשר ביקרתי פעם אחרונה בארגנטינה אמר לי אחד המכובדים, שנתן את ביתו להחזקת אייכמן, שאם הדבר יתפרסם הוא יאבד את עצמו לדעת.

שר החוץ א. אבן :

השגריר השווה את הדברים שמופיעים בספר עם הדברים שהשמיעה שרת החוץ במועצת הבטחון בדיון בענין זה, ששרות הבטחון לא ידע על כך ושהופתענו וכו' - והדברים הם בסתירה מוחלטת. אמנם זה ענין שולי, אבל יש לזה השלכה.

ראש הממשלה ל. אשכול :

בינתיים יש עוד דבר, נציגי העתונים "ידיעות אחרונות" וה"ארץ" פנו גם הם בבקשה שיינתן להם לעיין בחומר ושיענו לשאלות עתונאיהם, כי גם להם יש זכות. אני בזמנו אמרתי למאיר עמית לא להענות להם מטעמים מובנים.

כאשר איסר הראל בא אלי בזמנו וביקש רשות לפרסם את הספר, אמרתי שכתנאי שזה יעבור את הצנזורה ויוצאו אותם הדברים שהצנזור ידרוש. אחר כך בא מאיר עמית בצעקות גדולות והעברנו את הענין לוועדה, שמטעמים מובנים לא רציתי להיות חבר בה.

הועדה לא ראתה את היקף הענין והתפתחותו, בייחוד שהעתונאים יבואו וידרשו אותה זכות, ומתברר שבינתיים גם עושים סרט על סמך הספר הזה. נאמר לי על ידי מישחו, שאין כוח בעולם שיכול לעכב עשיית סרט, אם הספר יוצא, מבחינה חוקית.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אם יש ספר - יכול להיות סרט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין לי שום ספק שאם זה לא נוח לוועדה, הממשלה

כולה צריכה לרון בזה.

שר הסעד י. בורג:

הצנזורה חלה גם על ספרים.

מזכיר הממשלה י. עוזאי:

הספר כבר עומד לצאת לאור. המחבר הכניס את כל

התיקונים שהממשלה דרשה ממנו.

שר החוץ א. אבן:

העובדות שמופיעות בספר סותרות מה שנאמר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הוא בזמנו הסכים שתהיה צנזורה, ואנחנו החלטנו

להעביר את הענין לוועדה. אם תהיה שאלה של פיצוי כספי, צריך יהיה למצוא פתרון לזה.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף :

ב"מעריב" היתה ידיעה שהספר יופיע במארס.

שר המשפטים י.ש. שפירא :

אני מציע לדון בזה ולהחליט.

ראש הממשלה ל. אשכול :

נדמה לי שאין מקום לוויכוח, אפשר להצביע.

שר האוצר פ. ספיר :

השאלה אם אפשר לעכב את הדפסתו של הספר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אם החברים רוצים - נוכל להטיל זאת על שר המשפטים, שיבדוק את הדבר. אם הספר הודפס ונחליט לעכב את פירסומו - נשלם בעד זה.

דוד מ. בנין :

אני מציע לדון על זה בישיבה אחר הצהריים.

שר הסעד י. בורג :

אם כבר התחלנו אפשר לגמור את זה עכשיו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

העניין ברור לכולם. יש חברים שטיפלו בזה כוועדה, יכול להיות שהעניין אבוד. אם אנו מחליטים שאין מה לעשות - זה דבר אחר. אם אנחנו מחליטים למנוע את הפירסום - צריך להטיל על שניים שלושה חברים, שיעשו כל מה שאפשר, כדי שאי אפשר יהיה להבריח את החומר. כבר היה לנו נסיון עם "כול" ועם "ניצוץ". אולי נבקש את שר המשפטים ואת השר שרף, לטפל בזה. אפשר גם לדבר עם האיש ולנסות להשפיע.

שר המסחר והתעשייה ז. שרף:

מספיק ששר המשפטים יטפל בזה.

השר י. גלילי:

צריך לבדוק מה המצב, ואולי עד הישיבה אחר הצהריים אפשר לברר מה המצב לגבי הדפסת הספר.

שר הסעד י. בורג:

אם כך, מוטב לברר זאת אחרי שבדקנו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אפשר להטיל על שני חברים שידברו אם איסור הראל,

ויעשו מה שאפשר לעשות.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אפשר להטיל זאת על אותה ועדה שטיפלה בזה.

ד"ר י. גלילי:

אזאת ועדה אינה יכולה לטפל בזה, כי היא העבירה

זאת לוועדת השרים לעניני בטחון, ושם נתקבלה החלטה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש ערעור מצד שר החוץ על החלטת ועדת השרים

לעניני בטחון.

ד"ר מ. בנין:

הממשלה שמעה מיסמך חשוב ורציני משגרירנו

בארגנטינה. מיסמך כזה לא היה לפני הועדה בראשותו של השר גלילי וגם לא בפני

ועדת הבטחון שאישרה את המימצאים של ועדת השלושה. מצד שני, הממשלה בתור שכזאת

אינה יודעת מה החליטה הוועדה. לפחות הממשלה צריכה לשמוע מה היו המימצאים של

הועדה. הממשלה בת חורין להחליט, אף על פי כן, נתקבלת החלטה אחת. מספר דברים

שעליהם כותב השגריר לא יהיו בספר. צריך לתת אפשרות ליושב-ראש הוועדה לקרוא

באוזני הממשלה כולה את המימצאים של הוועדה כולה, לאחר שהיא שמעה את המכתב של השגריר, ואז הממשלה תחליט.

לבן אני מציע שתיונתן אפשרות לשר גלילי, לקרוא מה אנתנו החלטנו בועדת השלושה, השר ששון ואני יחד אתו, ולאחר מכן מה אישרה ועדת השרים לענייני בטחון. זו לדעתי הפרוצדורה הנכונה.

שר התחבורה מ. כרמל:

צריך גם לברר איפה עומד עניין הרפסת הספר.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

הוא עוד לא במכירה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם כן - נעשה זאת בישיבה אחר הצהריים, ואבקש להזמין גם את הצנזור הראשי וגם את מאיר עמית, ולבדוק מה הוצא ומה לא הוצא.

השר י. גלילי:

אם ההצעה היא שנדון בזה בישיבת אחר הצהריים, צריך לברר מה מצב הספר מבחינת הכנתו לדפוס, ואחרי שנשמע מה בפיו של הצנזור - נדון ונקבל החלטה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נדון בזה בישיבה הבא.

אני רוצה להודיע לחברים שבישיבה הבאה אנו נדון גם בענין מיקומה של תחנת הכוח רידנינג ד', ואלה שלא יוכלו לבוא לישיבה, אני מבקש מהם למסור לי את עמדתם בהצבעה.

359. נסיעת שר החוץ

מ ח ל י ט י ם, לאחר נסיעתו של שר החוץ ללונדון, הולנד, בלגיה ולוקסמבורג, החל ביום כ"ד באדר תש"ח (24.3.68), למשך שבוע ימים.

ראש הממשלה ימלא את מקומו של שר החוץ בעת היעדרו מהארץ.

הישיבה ננעלה

=====